

DE OORLOG, 23 december 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27917]

[Woensdag 23 December 1914]

Inhoudsopgave 23 december 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27917]	1
DE OORLOG	2
Op het Westelijk oorlogstooneel.	2
Duitsch legerbericht.	2
Een Duitsch vlieger boven Dover.	3
In België en Frankrijk.	3
Uit Sluis meldt een onzer berichtgevers:	3
Twee aanvoerders.	3
Van zeelieden en soldaten.	4
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	4
Duitsch legerbericht.	4
Oostenrijksch legerbericht.	5
Op Zee.	5
Schip vergaan.	5
Be ontsnapping van de "raiders".	5
BELGIË.	5
Kardinaal Mercier over den nood in België.	5
De uitmergeling van Gent.	6
FRANKRIJK.	7
Een statistiek.	7
OOSTENRIJK-HONGARIJE.	7
Een onjuiste Fransche bewering.	7
DUITSCHLAND.	7
Een vlieger boven Straatsburg	7
TURKIJE.	7
De strijd om Egypte.	7
ZUID-AFRIKA.	7
Nederland en de Oorlog.	7
Geen postverzending naar Vlaanderen.	7
In dienst houden militie en landweer.	7
Doodgeschoten.	7
De Antwerpsche consul in Nederland.	7
Nobelprijs voor den vrede 1915.	8
Posterijen en Telegrafie.	8
Geen Engelsche mail naar Sumatra.	8
Mail voor Zuid-Amerika.	8
Kerstfeest Belgische kinderen.	8
FRANKRIJK.	8
Opening van het parlement.	8
De vaart op Engeland.	8
INGEZONDEN STUKKEN.	9
De eerste turbinetorpedobooten voor de Koninklijke Marine.	9
De liquidatie der Amsterdamsche Marinewerf, enz.	9
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27917]	10
Kerstmis. Vrijdagavond en Zaterdagavond verschijnt het Handelsblad niet.	10
DE OORLOG	10
De algemeene toestand.	10
Op het Westelijk oorlogstooneel.	12
De strijd in Vlaanderen.	12
De stemming in Frankrijk.	12
Uit een soldatenbrief.	12
Aan de Aisne.	13
Plezierbootjes in den oorlog.	13
Nachtgevecht.	14
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	15
Duitsche tegenslagen.	15
Russisch legerbericht.	15
De terugtocht in Polen.	16
DENEMARKEN.	17
Uitvoerverboden.	17

BELGIË.	17
De neutraliteit van België.	17
Een Fransche onderzeeër in den grond geboord.	18
FRANKRIJK.	18
Het Italiaansche vraagteeken. – Herlevend Parijs. – Vers le succes final." ...	18
In de Fransche Kamer.	21
Hulp voor de bezette provincies.	21
ENGELAND.	21
Egypte, – "Versterkte" noord-oostkust plaatsen.	21
Engelsche persstemmen.	23
Medewerking.	24
Een benoeming.	24
Het vluchtelingen-vraagstuk.	24
TURKIJE.	24
In den Russischen Kaukasus.	24
Turksch legerbericht.	24
In den Kaukasus	24
OOSTENRIJK.	25
Een verklaring van den Chef van den Oostenrijksche Generalen Staf.	25
VEREENIGDE STATEN.	25
Voor de Belgen.	25
Naturalisatiestukken te koop.	25
Zeebombardement.	25
Iets over Ballonphotographie.	27
Nederland en de Oorlog.	29
Een onverdacht getuigenis.	29
De Nederlandsche post en de Engelsche censor.	30
Uitvoer van blik naar Nederland.	31
De arbeid van het Boter- en Kaas-bureau.	31
Buikgordels.	32
Belgische studenten.	32
Burgemeesters in Limburg.	32
BEURS EN NIJVERHEID.	32
Discontoverlaging in Duitschland.	32
Londensche Beurs.	32
De New-Yorksche Beurs.	33
Cuban-American Sugar Company.	33
Amerikaansche coupons.	34
Het Fransche moratorium.	34
Fransche Staatsleeningen.	34
4% Collateral Trust Bonds der Chicago Rock Island Railroad Company per 2002. .	34
De Oostenrijksche Oorlogsleening.	34
Het Rijnsch-Westfaalsche Steenkolen-syndikaat.	34
Uit Duitschland.	34
Grieksche Nationale Bank.	34
Eene Italiaansche Beleeningskas.	34
Uit de Vereenigde Staten.	35

5

EDITIE VAN 2 UUR. OCHTENBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen.

DE OORLOG

In België. – De "Boston" vergaan. – De opening van het Fransche parlement.

10

Op het Westelijk oorlogstooneel.

Duitsch legerbericht.

15

BERLIJN, 22 Dec. (W. B.) Officieel. Uit het groote hoofdkwartier wordt gesteld: Bij Nieuwpoort en in de streek van Yperen was het over het algemeen rustig. De door Fransche territoriale troepen versterkte Engelsche troepen deden gister- en hedennacht ter herovering van de op 20 dezer bij Festubert en Givenchy verloren stellingen verwoede aanvallen, die echter werden afgeslagen. In de streek van Richebourg slaagden ze er in hun oude stellingen te hernemen. De aanvallen, gisteren door de Franschen ondernomen in de buurt van Albert, noordoostelijk van Compiègne, bij Souan en Perthes, werden onder zware verliezen voor den vijand afgeslagen. In het westelijk deel van de Argonnen namen we eenige loopgraven. Oostelijk van de Argonnen ten noordwesten en ten westen van Verdun werden de Fransche aanvallen, ten deele met zware vijandelijke verliezen, gemakkelijk afgeslagen. Wij hebben tot ons

20

25 leedwezen gisteren eerst na de publicatie ontdekt, dat de gisteren openbaar gemaakte
legerorder van den ganschen generaal Joffre van 17 December nog de volgende
aanvulling had: "Het bevel is hedenavond aan alle troepen mede te deelen en er is
zorg te dragen dat het niet in de pers bekend wordt".

Een Duitsch vlieger boven Dover.

30 KEULEN, 22 Dec. (W. B.) Een correspondent van de "Köln. Ztg." meldt, dat de marine-
aviateur luitenant Von Prondzynski hedenmorgen in een plaatsje aan de Belgische kust
voor een vliegtocht naar Dover is opgestegen. Hij bereikte Dover en wierp daar
verschillende bommen, waarvan een het havenstation moet hebben getroffen. Binnen een
uur keerde de vlieger terug.

In België en Frankrijk.

35 PARIJS, 22 Dec. (Reuter.) Blijkens het communiqué van hedenmiddag hebben de
geallieerden meer of minder belangrijke gemaakt op het geheele front tusschen de Lys
en de Vogezen.

40 Rondom Souain(?) zijn hevige bajonetgevechten geleverd. Wij zijn niet belangrijk
voortuitgegaan in deze streek, maar wij hebben in den omtrek van Perthes les Hurlus
drie Duitsche werken genomen, die een loopgravenfront van 1500 M. vormden.
In het Malancourt-bosch tusschen Argonne en de Maas zijn onze troepen erin geslaagd
de draadversperring te doorbreken en zich meester te maken van de loopgraven der
45 vijanden, waar zij zich hebben gehandhaafd.
In het bosch van Consenvoyé verloren wij eerst, maar heroverden daarna, na een hevig
gevecht het terrein, dat wij den 20sten Dec. gewonnen hadden.

Uit Sluis meldt een onzer berichtgevers:

50 In een mijner laatste berichten sprak ik over de troepenversterkingen, welke door de
Duitschers in het noorden der Belgische kust zijn aangebracht. Er zijn tegenwoordig
ongeveer 17.000 man te Heyst. Gisteren zijn daar nog 600 man aangekomen, grootendeels
jongelingen van 17 tot 18 jaar. Alle dagen worden nieuwe mitrailleurs en kanonnen
opgesteld. Te Heyst is aan de inwoners kennis gegeven, dat ze vrij zijn de plaats te
55 verlaten en zich te begeven Haar iedere andere gemeente op Belgisch grondgebied. Na
heden, 22 December, mag niemand meer in of uit Heyst, overtreding wordt met den dood
gestraft. Tusschen Heyst en Duinbergen is een nieuwe beschutting van ongeveer 800 M.
geplaatst, daaronder in geval van nood de mannen zich zouden kunnen verschuilen om
zich tegen de shrapnell-scherven te beveiligen. Het kan echter ook een schutwerk zijn
60 voor kanonnen en de bediening.
Van het beschieten der Belgische kust heb ik geen verdere inlichtingen ontvangen. Om
8 uur 's morgens werd echter nog duidelijk een brand gezien die in de omgeving van
Heyst ontstaan was. Om de oplettendheid der grenswacht te toetsen worden des nachts
op verschillende tijdstippen vuurpijlen afgevuurd, de dienstdoende wachten zijn
65 verplicht de uren waarop deze verschijnen te rapporteeren.
Een man die dezen nacht getracht had met brieven naar België over te steken werd door
de Duitsche posten gevangen genomen.

Twee aanvoerders.

70 George Curnock, de Parijsche correspondent van de "Daily Mail", zendt aan zijn blad
de volgende korte schetsen, een van koning Albert en een van generaal Joffre, de
eerste van de hand van Barzini van de "Corriere della Sera", de andere geschreven
door Jules Delafosse, Fransch afgevaardigde.
"Daar dwaalt een man geheel alleen langs het strand met de handen op den rug en
75 blijkbaar ongevoelig voor de nijpende koude. Op zijn hooge officiersmuts blinken de
onderscheidingsteekens van een generaal. Hij draagt een eenvoudigen zwarte mantel
zonder eenige versiering. Zijn gelaat teekent diepen ernst.
Koning Albert gelijkt weinig moer op de portretten, die in omloop zijn. De lijnen in
zijn thans gebronsd gelaat zijn scherper geworden, de tragedie van het Belgische volk
80 weerspiegelt zich in zijn trekken.
Patrouilles, die wachtposten gaan aflossen, gaan hem voorbij. De koning blijft even
staan, "Goeden avond, kameraden," roept hij en de mannen antwoorden "Goeden avond,
Sire." Sommigen, minder bekend met etiquette, roepen: "Goeden avond, meneer de
koning."
85 Koning Albert is de afgod van zijn troepen.
"Ik had het genoeg," zoo begint Delafosse zijn schets, "generaal Joffre te leeren
kennen in de Kamer van Afgevaardigden. Hij was daar niet als afgevaardigde, maar als
gedelegeerde van de regeering om met generaal Pau den minister ter zijde te staan bij
de verdediging van de wet op den driejarigen dienstitijd. Als zoodanig woonde hij de

90 geheele stormachtige, bijna tragische, discussie bij.
Generaal Joffre was geduldig. Drie maanden lang verdroeg hij dag op dag de hevigste
aanvallen, zonder verwondering of ontstemming te laten blijken. Tegenover de
beledigingen van zijn tegenstanders behield hij zijn minachtende kalmte. Gedurende
de pauzen, als hij in de wandelgangen omringd was door bevriende groepen, bewaarde
95 hij dezelfde ongevoeligheid. Deze soldaat was een rots, die onveranderd bleef, hetzij
de golven ze beukten of met haar speelden.
Van dien tijd af kreeg ik een hoog denkbeeld van dien man, die, naar het schijnt,
iets van zijn eigen vastberadenheid heeft weten over te gieten in de zielen van zijn
soldaten. De *furor gallicus*, die steeds de legendarische roem was van het Franse
100 leger, is tengevolge van de strategie der Duitschers gewijzigd tot een ander soort
heldhaftigheid. De impulsieve dapperheid, waarmee de Franse soldaten zich vroeger
als een wervelwind op den vijand wierpen, is onderdrukt en daarvoor zijn in de plaats
gekomen: geduld, volharding, waakzaamheid. Nu betoonen zij geheel in het verborgen
een heldenmoed, die honderdmaal groter en prijzenswaardiger is dan die van hunne
105 voorvaders.
Ik zeg niet te veel als ik beweer, dat deze nieuwe en onverwachte deugden de
weerspiegeling zijn van de ziel van den opperbevelhebber."

Van zeelieden en soldaten.

110 "Wij vechten in de modder", zeide een Belgisch soldaat aan een vertegenwoordiger van
de "Daily News"... "maar ieder kluitje dat wij op den vijand winnen is ons dierbaar.
Drie dagen geleden zag ik den koning... hij was al even modderig als wij allen. Een
officier wilde hem afborstelen, maar "neen" zeide de koning, "laat het er maar op
zitten... zoo is ook mijn eigen land aan mij verkleefd."
115 Hij lachte daarbij hartelijk, en wij juichten hem luide toe."
Dienzelfden avond deden wij een aanval op een dorpje... wat ik mij herinner, is een
wilde charge, ...een luide kreet; mijn bajonet brak af in de borst van een langen
Duitscher... wij stortten samen neer, en een stroom van menschen ging over ons heen.
Toen ik tot mij zelf kwam, klonk het gezang der onzen door de straat, en in de
120 vallende schemering rolden onze kanonnen over de hobbelige keien, om een sterker
positie te gaan innemen.
Helaas... ik kon en mocht niet verder mee."
"Gelukkige kerel", zuchtte een ander... "jij gaat een prettig Kerstfeest in het
hospitaal tegemoet... terwijl mij dan misschien ergens ver weg zullen liggen... de
125 hemel weet hoe, en waar."
Een Engelsch soldaat vertelt, hoe zijn compagnie er in slaagde een loopgraaf op te
blazen.
"De vijand" – schreef hij – "amuseerde zich een heelen dag met het flauwe spelletje,
van handgranaten in onze loopgraaf te gooien. Gelukkig trof er géén.
130 In den nacht maakten wij loopgraven dicht achter de oorspronkelijken, die wij
verlieten; wij zagen de Duitschers er heen kruipen in het donker... ze wisten niet
dat zij haar hun graf slopen...
Toen ze er goed en wel in zaten, trokken wij aan het touwtje – "boem" – zeiden de
mijnen, die wij achtergelaten hadden.
135 De Duitschers gingen in stukken... een er van werd zelf in onze loopgraaf
geslingerd..."
Schepelingen van de "Glasgow" en de "Otranto" schrijven over het zeegevecht op de
Chileense kust.
Zij vertellen, dat de "Monmouth", kort voor dat zij zonk, seinde: "Wij maken water,
140 de machines zijn defect, wij zijn zinkende, doch gaan voorwaarts, en zullen trachten
den vijand te torpedeeren."
Toen de kapitein (van de "Glasgow") ons het nieuws vertelde, had hij tranen in de
oogen; het was onmogelijk booten uit te zetten, en wij besloten ons zoo klein
mogelijk te maken voor het vijandelijk vuur."
145 In een lateren brief staat: "Wij zijn weer als herschape, en komen uit de dokken
te...; wij gaan de Duitschers opzoeken."
Een opvarende van de "Otranto" schrijft, dat van de 70 schoten, die op het schip
gelost werden, er, als door een wonder – geen een raak was geweest.
Sommige schoten gingen tusschen de schoorsteen door, en rakelings over boeg en
150 achterschip.

Op het Oostelijk oorlogstooneel.

Duitsch legerbericht.

155 BERLIJN, 22 Dec. (W. B.) Officieel. Uit het groote hoofdkwartier wordt gemeld: De
toestand is in Oost- en West-Pruisen onveranderd. In Polen zijn onze troepen in

heftigen strijd om het terrein aan Bzoera en Rawka. Op vele plaatsen is de overgang over dat terrein reeds verkregen. Op den rechteroever van de Pilica is de strijd der verbonden troepen nog niet beslist.

160 **Oostenrijksch legerbericht.**

WEENEN, 22 Dec. (W. B.) (Officieel.) In de Karpathen wordt in de nabijheid van den zuidelijken kam van het gebergte in het gebied der rivieren Nagy-ag, Latorcza en Ung gestreden.

165 In Galicië zijn de Russen gisteren weder tot den aanval overgegaan, echter zonder succes; vooral aan de beneden-Doenajec hebben zij zware verliezen geleden. Aan de Nida, in de streek ten zuiden van Tomaszow, ontwikkelde zich kleine gevechten. Op het terrein voor Przemysl duren de gevechten voort.

Op Zee.

170 **Schip vergaan.**

LONDEN, 22 Dec. (Reuter.) Volgens een Lloyds-telegram is het Noorsche stoomschip "Boston", vergaan, nadat het op een mijn in de Noordzee was gestooten.

Be ontsnapping van de "raiders".

175 De correspondent van de "Daily Telegr." te Harwich meldt, dat zeelieden van de schepen, die deelnamen aan de vervolging van de Duitsche kruisers, die de Engelsche kust beschoten, mededeelen, dat de Duitsche schepen konden ontkomen ten gevolge van den dichten mist. Men had hoop gehad de Duitsche schepen te kunnen naderen en tot een gevecht te dwingen, maar de Duitschers wachtten den strijd niet af en maakten van den
180 mist gebruik om zich in veiligheid te brengen.

BELGIË.

Kardinaal Mercier over den nood in België.

185 Het Engelsche weekblad "Everyman", zoo bericht de Londensche correspondent van "De Tijd", publiceert een pas ontvangen schrijven van Z. Em. Kardinaal Mercier, waarin een aangrijpende schildering wordt gegeven van de in het Aartsbisdom door de Duitschers aangerichte verwoestingen, en een kreet om spoedige hulp wordt geslaakt. Letterlijk schrijft de Kardinaal:

190 "De tegenwoordige post- en spoorwegregeling maakt echter alle verkeer uiterst moeilijk. Daarom zie ik mij verplicht mijn overzicht te bepalen tot de grenzen van mijn eigen diocees, en zelfs, onder deze beperking, blijft het onzeker en onvolledig. Eenige feiten nochtans kunnen eenig denkbeeld geven van ons lijden. Er zijn 19
195 parochiekerken verwoest of verbrand; 28 andere zijn beschadigd; scholen, gymnasia, ontspanningslokalen zijn met den grond gelijk gemaakt; Leuven, Aerschot en Lier zijn voor 't grootste gedeelte verwoest. Leuven heeft 1080 woningen verloren, voor 't
200 meerendeel woon- of winkelhuizen en kantoren. Tot de andere steden, die erg geleden hebben, behoort vooral Mechelen, waar 317 huizen onbewoonbaar zijn en een duizendtal zwaar beschadigd; vervolgens Antwerpen, waar enkele honderden huizen verbrand zijn of
205 verwoest. Groote dorpen zijn met den grond gelijk gemaakt, of zóó schrikkelijk gebombardeerd, dat zij zoo goed als verlaten zijn. De hoofdwegen, bijv. naar Leuven en Mechelen, zijn, over een uitgestrektheid van verscheiden kilometers, totaal
210 verwoest. In vele steden en de omliggende streek zijn de kasteelen en landhuizen, de villa's en zelfs de armste woningen geplunderd en verwoest; de stallen staan ledig en het land is onbebouwd. Zóó is het jammerlijk schouwspel over een uitgestrektheid van
215 meer dan 280 vierkante mijlen, in het Zuiden van de provincie Antwerpen en in 't Noorden van Brabant, twee provincies, die, vóór het uitbreken der vijandelijkheden, rijk waren en voorspoedig. Beroofd van de middelen om zijn brood, te verdienen, wegens het sluiten der fabrieken, en dikwijls beroofd ook van de meest noodzakelijke
220 dingen, na de plundering, die de invallers op hen gepleegd hebben - lijdt het arme volk schrikkelijk van honger en koude. In Tremeloo, niet ver van Leuven, zijn van de 230 huizen, waaruit vroeger het dorp bestond, er 14 aan de verwoesting ontsnapt. Met eigen oogen hebben wij het treurig schouwspel gezien van een huisgezin met negen
225 kinderen, het jongste nog een wicht, schreiend om de verwoesting van hun vroegere woning. Helaas, wel honderd keer zijn wij van hetzelfde schouwspel getuige geweest. En wie weet, wat de dag van morgen brengen zal?

Elders schrijft de Kardinaal: "In de stad Mechelen alleen moeten twaalfduizend menschen dagelijks gevoed worden. Kinderen loopen naar de Duitsche soldaten en eten hun 't brood uit de handen. Ieder vreemdeling, die naar de stad komt of het land betreedt, wordt omringd door een groot aantal vrouwen of kinderen, die om eten
220 vragen. Er is nauwelijks een enkele arbeider, die werk kan vinden om zijn dagelijksch brood te verdienen. Alles ontbreekt."

De uitmergeling van Gent.

De oorlogscorrespondent M. van "De Tijd" bericht uit Gent:

225 De nood in Gent is thans schrikbarend. De afgemeten porties brood moeten nog betaald worden met 45-50 cent per K.G. Petroleum is niet meer te krijgen. Dagelijks komen heele stoeten aan in de stad, van 3-4 uur ver, met kannen in de hand om hun voorraad pp te doen, maar velen gaan zonder resultaat weer terug. Kolen zijn er niet meer. De vlasindustrie staat nu ook stil, daar op den voorraad der fabrieken, 230 die geweigerd hebben voor Duitschland te werken, beslag gelegd is. Intusschen worden de requisities grooter, naarmate de nood der bevolking stijgt. Op de markten des Woensdags en Vrijdags halen de Duitschers de beste beesten weg en die worden naar Duitschland gezonden. Betaling geschiedt met papieren bons, waarvoor de gemeente goed is. Dezer dagen kwamen soldaten ook weer met een heele lijst bij de 235 socialistische coöperatie. De bekende volksvertegenwoordiger Anseele werd kwaad van ergernis en begon de posten te schrappen, die hem onredelijk voorkwamen. Een oogenblik later kwam een officier met de noodige manschappen en beduidde Anseele, dat hij ook die geschrapte posten te leveren had en hij gevangen genomen zou worden, als hij nog eens zoo "brutaal" was, 240 rectificaties in hun lijsten aan te brengen. De behoefte aan brandstof doet zich natuurlijk ook onder de Deutsche militairen gevoelen, maar die weten er wel raad op. Alle houten betimmeringen van de annexen van het Palace Hotel worden op het oogenblik weggebroken en tot brandhout verwerkt. In de winkels van Gent is geen enkele kachel of fornuis meer te krijgen, alles is 245 opgeëischt en naar de loopgraven vervoerd. De paarden gaan eveneens in lange rijen weg en zelfs kalk wordt overal gerequisitioneerd. De inkwartieringen vinden hoofdzakelijk plaats in de groote lokalen in den omtrek van het station. Zoo zijn b.v. in beslag genomen het Landbouwershuis op de Gouden Leeuwplaats, het feestlokaal van "Vooruit", het Grand-Hotel in de Bagattenstraat en 250 het liberaal lokaal van de Heuvelpoort. De stad moet voor het onderhoud dier soldaten zorgen, voor de reinhouding der gebouwen en de britsen, voor het vuur, het personeel enz. De bevelhebber van het leger, dat in Vlaanderen opereert, de hertog van Wurtemberg, komt zeer veel in de stad en logeert dan in het hotel "La Porte". Als hij uitrijdt in zijn auto, wordt 255 deze door cavaleristen geëscorteerd. De onbewoonde huizen worden leeggehaald door het *bureau de requisitinos* onder toezicht van Deutsche militairen. De vice-consulaten worden niet ontzien. Zoo is b.v. ook de woning leeggehaald van den vice-consul van Siam, den heer Ramlot, die tevens directeur is van de grootste katoenweverij bij Dendermonde en op het oogenblik 260 waarschijnlijk te Sas van Gent vertoeft. Deze heer had groote kunstschaten in zijn woning, die door het geheele land bekend waren. Zoo hingen in de gang b.v. twee altaarschilderijen van Verhaegen, den laatsten schilder uit de school van Rubens. Ook had hij verscheidene stukken van Breughel. Het huis van den vice-consul van S. Salvador dient op het oogenblik als gevangenis 265 der gijzelaars. De vice-consul van Denemarken, de heer Delannier, was eerst ook als gijzelaar aangeduid, maar door het protest van den Deenschen gezant werd hiervan afgezien. Verscheidene Duitschers, die vroeger uit België gevlucht waren, zijn thans teruggekeerd en eischen schadevergoeding van de gemeente. De commandant ondersteunt 270 deze eischen en dwingt de gemeente tot betaling. Eigenaardig zijn de maatregelen, die de Duitschers nemen ter viering van het a.s. Kerstfeest, dat wel "waardig" schijnt te worden. Zoo is b.v. bekend gemaakt, dat alle café's den 24en den geheelen nacht mogen openblijven. De gemeente moet zorg dragen voor de verrassingen der Deutsche soldaten en hiertoe 275 zijn opgeëischt een millioen sigaren, een millioen sigaretten en veertigduizend K.G. tabak. Op de voorraden in de groote wijnkelders is beslag gelegd, eveneens voor Kerstmis, en de eigenaars mogen er zelf zonder toestemming der Deutsche overheid geen flesch van gebruiken. Bij een distillateur kwamen soldaten met een geschreven aanvraag van 800 flesschen cognac. De man keek eens ongeloovig op het papiertje en 280 stuurde de soldaten terug om te laten vragen, of het geen vergissing was. Ze kwamen terug met een biljet voor... 1600 flesschen. In den instrumentwinkel van den heer Jaucom?, in de Keizer Karelstraat. is voor fl2,000 aan instrumenten ter opluistering van het Kerstfeest opgeëischt. De stad moet ook zorgen voor een groot aantal... hazen, maar daar wordt hartelijk om gelachen. Hoe 285 moeten de burgers nu toch aan hazen komen, daar ze geen wapens in huis mogen hebben, ja, zelfs de handbogen zijn opgeëischt?

FRANKRIJK.

Een statistiek.

290 PARIJS, 22 Dec. (W. B.) De "Temps" meldt:
Volgens mededeeling van het statistisch bureau heeft het door de Duitschers bezette
Fransche gebied een bevolking van 3,255,000 menschen, dus 8.20% van het geheele
Fransche volk. De waarde van het onbebouwde grondgebied dat bezet is bedraagt
295 ongeveer vier milliard, der gebouwen voor landbouwgebruik 1.1 milliard, der fabrieken
1.5 milliard, der gebouwen voor zaken bestemd 1.2 milliard, der woonhuizen 5.5
milliard, en die van het industrieele materiaal 1 milliard.
De geheele waarde van het bezette gebied wordt dus op 14.5 milliard geschat. De
gezamenlijke hypotheekschulden op het bezette gebied bedraagt ongeveer een milliard.

300 **OOSTENRIJK-HONGARIJE.**

Een onjuiste Fransche bewering.

BOEDAPEST, 22 Dec. (W. B.) De "Temps" berichtte dezer dagen, dat de geheele pers van
Boedapest naar aanleiding van de ontruiming van Belgrado tegen den Duitschen
generalen staf polemiseerde. De "Pester Lloyd" stelt nu aan het Fransche blad den
305 eisch, dat het zal verklaren, welk blad van Boedapest den Duitschen generalen staf
voor de gebeurtenissen te Belgrado verantwoordelijk heeft gesteld of ontstemming
jegens den Duitschen staf toonde. Zoolang de "Temps" deze vraag niet beantwoordt,
moet dit blad voor de Europeesche openbare meening van valsheid en leugen worden
beschuldigd. Het oordeel der beschaafde openbare meening in Europa kan slechts het
310 schuldig uitspreken, daar een Hongaarsche courant, waarop de "Temps" zich zou kunnen
beroepen, niet bestaat.

DUITSCHLAND.

Een vlieger boven Straatsburg

315 STRAATSBURG (Elzas), 22 Dec. (W. B.) Tusschen twee en drie uur verscheen een
vijandelijke vlieger boven de stad en liet in de nabijheid van den Illkirchenmolen
een bom vallen, die de ledige schuren en de vensters van het graanpakhuis
beschadigde. Eenige stukken vielen neer in de handelshaven. Niemand werd gekwetst.
De vlieger, die op een hoogte van 1000 tot 1700 M. vloog, werd beschoten.

320

TURKIJE.

De strijd om Egypte.

FRANKFORT A/D MAIN, 22 Dec. (W. B.) Aan de "Frankf. Zeit." wordt uit Konstantinopel
bericht: Het Turksche leger, dat uitgezonden wordt om Egypte te bevrijden, heeft
325 eergisteren onder opperbevel van Dsjemal pasja den opmarsch naar het Suez-Kanaal
aanvaard.
Mohmet Senoessi, de broeder van den sjeik der Senoessi, die gedurende korten tijd te
Konstantinopel heeft vertoefd, bevindt zich in het gevolg van Dsjemal.

330 **ZUID-AFRIKA.**

In het avondblad leze men aan het slot van het stukje over de bestraffing der
rebelln, inplaats van *wel* kunnen gelukken, *niet* kunnen gelukken.

Nederland en de Oorlog.

335 **Geen postverzending naar Vlaanderen.**

De gelegenheid tot verzending van briefkaarten en open brieven naar Oost- en West-
Vlaanderen, ("St.-Ct." no. 294) is met ingang van heden opgeheven. ("St.-Ct.")

In dienst houden militie en landweer.

340 Van bevoegde zijde wordt die aandacht er op gevestigd, dat de wijziging in de
wetsontwerpen betreffende het langer in dienst houden van militie en landweer
aangebracht, - nl. om den termijn in die ontwerpen op een maand te b?en - slechts ten
doel heeft, de behandeling der ontwerpen vóór Kerstmis mogelijk te maken en dat later
345 nieuwe wetsontwerpen zullen worden ingediend, om dien termijn weder te verlengen

Doodgeschoten.

Te Koewacht is een man, die uit België naar Nederland wilde gaan, door een Duitsch
soldaat doodgeschoten. Men zegt, dat de man reeds op Nederlandsch grondgebied was.

350 **De Antwerpsche consul in Nederland.**

De consul-generaal der Nederlanden te Antwerpen zal Maandag 28 December a.s., van des
voormiddags 10-12 uur, voor belanghebbenden te spreken zijn aan het Departement van
Buitenlandsche Zaken, Plein, te 's-Gravenhage. (St.-Ct.)

355 **Nobelprijs voor den vrede 1915.**

Blijkens mededeeling van het Nobel-Comité, door de Noorsche Storting gekozen om de prijzen uit te deelen aan dengene die het meest zal hebben bijgedragen tot de verbroedering der volken, de opheffing of vermindering der staande legers, zoowel als voor het bijeenroepen en propageeren van vredescongressen, zullen tot het voorstellen van candidaten in het vervolg ook bevoegd zijn de hoogleeraren in de rechts- en staatswetenschappen aan de Technische Hoogeschool te Delft. ("St.-Ct.")

Posterijen en Telegrafie.

Geen Engelsche mail naar Sumatra.

365 De directeur-generaal der posterijen en telegraphie maakt bekend, dat de verzending naar Atjeh en onderhoorigheden en Sumatra's Oostkust, via Engeland, bedoeld in de "St.-Ct." van 18 September, ing. 23 dezer wordt opgeheven. („St.-Ct.")

Mail voor Zuid-Amerika.

370 De directeur van het Postkantoor te Amsterdam maakt nader bekend, dat het stoomschip "Flores", gecharterd van de Koninklijke Hollandsche Lloyd naar Zuid-Amerika, niet Woensdag 23 December, doch Donderdag 24 December zal afvaren en de havenplaats Lissabon niet zal aandoen.

375 De laatste buslichting voor de met deze gelegenheid te verzenden correspondentie, welke van eene desbetreffende aanwijzing moet zijn voorzien, is aan het hoofdkantoor gesteld op 8 uur 40 minuten 's morgens en de laatste inneming voor aangeteekende stukken op 8 uur 20 minuten 's morgens.

Kerstfeest Belgische kinderen.

380 Uit vijfhonderd kinderkelen klonk gisteravond in de bevlagde zaal van "Bellevue", het bekende lied van den "Vlaamschen Leeuw". De zaal was toen donker, want in een der hoeken waren juist de lichtjes van den kerstboom ontstoken. En ook in de oogen van de Belgische jongens en meisjes schitterde het bij het zien van den mooien, grooten boom, vol geglinster tusschen de takken. Zij vermaakten zich ook goed op dit Kerstfeest in een ander land, dan het hunne, de kleine Belsen. De jeugd is gauw vroolijk, vergeet gauw.

385 Er werden versnaperingen en cadeaux uitgedeeld, waardoor hun opgewektheid het toppunt bereikte; liederen werden gezongen, een tooverlantaarn werd vertoond, en ook een comediestukje opgevoerd.

390 In de zaal prijkten de portretten van het Belgische koningspaar en ook die der Deensche vorsten hingen er, want Denemarken had geschenken gestuurd, zoodat de "Vereeniging Tehuis voor Belgische Kinderen", welke het Kerstfeest, o.a. bijgewoond door den Belgischen consul, organiseerde, aan vijfhonderd kleinen een prettig Kerstfeest kon bezorgen.

395 **DE OORLOG.**

FRANKRIJK.

Opening van het parlement.

400 PARIJS, 22 Dec. (Reuter.) De minister-president gaf een overzicht over het verloop van den oorlog en zeide dat Frankrijk en de geallieerden de wapens niet zouden neerleggen voor het beleedigd recht was gewroken, de vroeger verloren provincies herwonnen, het heldhaftige België weder volkomen in zijn vroeger bezit en zijn politieke onafhankelijkheid was hersteld, en het Pruisische militarisme gebroken, 405 zoodat het mogelijk zal zijn een herboren Europa op te bouwen op den grondslag van vrede en recht.

De schitterende financieele toestand van Frankrijk, dat niet genoodzaakt was zijn toevlucht te nemen tot een leening, daar de *Banque de France* in staat was de noodige middelen aan de schatkist te verschaffen en steun te verlenen voor de hervatting van het economische leven, is oorzaak, dat de huidige toestand bevredigend is.

410 "Wij brengen hulde", zoo vervolgde de minister, "aan onze helden, zoowel aan degenen, die gesneuveld zijn als aan hen, die door een definitieve overwinning hen zullen wreken."

415 **De vaart op Engeland.**

Het Haagsche Correspondentiebureau seint:

Naar aanleiding van een gisteravond gepubliceerd gerucht, dat binnen enkele dagen alle verkeer van neutrale scheepvaart op de havens van Noord-Engeland stop gezet zou worden van wege de Engelsche regeering, kan worden medegedeeld, dat blijkens

420 inlichtingen, ingewonnen in twee zeer bevoegde kringen, von een dergelijk voornemen
niets bekend is.

OCHTENDBLAD. Tweede Blad.

425 **INGEZONDEN STUKKEN.**

De eerste turbinetorpedobooten voor de Koninklijke Marine.

Aan de Redactie!

Met gemengde gevoelens las ik het bericht onder bovenstaanden titel in uw ochtendblad
van 16 December j.l., waarin de voldoening wordt uitgesproken, dat deze booten in
430 aanmerking komen op de werven van de Nederlandsche Scheepsbouw Maatschappij gebouwd
te zullen worden, terwijl de turbines door de Nederlandsche Fabriek van Werktuigen on
Spoorwegmateriaal vervaardigd zullen worden. De schrijver vermeldt, hoe deze Fabriek
nu niet alleen de eerste motoren voor Nederlandsche oorlogsschepen leverde, doch
thans ook de eerste turbines voor de Kon. Marine zal bouwen.

435 Met gemengde gevoelens las ik dit. Want hoezeer men als vaderlander het hoogelijk op
prijs stelt, dat het materieel voor de vloot op Nederlandsche werven, door
Nederlandsche ingenieurs en werklieden vervaardigd zal worden, in de eerste plaats
moet toch vastgehouden worden aan den eisch dat dit materieel even goed is als dat in
het buitenland gebouwd. En nu toonde juist de ervaring tet nu toe met Hr. Ms. "Friso"
440 opgedaan, hoever deze door een Nederlandsche Fabriek vervaardigde motoren achterstaan
bij die door een buitenlandsche firma voor Hr. Ms. "Brinio" geconstrueerd. Waar de
Nederlandsche scheepsbouwindustrie door veelvuldigen aanbouw ervaring kan opdoen,
daar toonen ingenieurs en werklieden zich op één lijn te kunnen stellen met die van
het buitenland; doch waar ervaring ontbreekt moet het werkstuk er onder lijden.

445 Men moge dus voldaan zijn, dat een Nederlandsche firma deze booten zal bouwen, noode
ziet men het geschieden. En te betreuren is het dat de Kon. .Marine niet de
oorspronkelijke booten bij de Vulcanwerf te Stettin in aanbouw, in haar sohepenlijst
zal zien opgenomen, waardoor ze vier volwaardige booten rijker zou zijn geworden en
met één stap gekomen zou zijn op het hedendaagsche standpunt van den
450 sloopsturbinebouw.

EEN ZEEOFFICIER.

[In de memorie van antwoord van den minister van Marine werd ook erkend, dat de
motoren van de "Friso" teleurstelling hebben opgeleverd.

455 Het ligt natuurlijk niet op den weg van een dagblad, om uit een technisch oogpunt na
te gaan, wat er van de redenen zijn.

Intusschen heeft het zijn goeden kant, dat ook de Nederlandsche industrie thans
uitgenoodigd is, om mee te dingen. Geschiedt dit niet, dan is zij ook nooit in staat,
om te teekenen, wat zij kan. De motoren van de "Friso" staan achter bij die van de
460 "Brinio", schrijft de zee-officier, doch laat men niet vergeten, dat het voor den
eersten keer is, dat een Nederlandsche fabriek dergelijke motoren voor onze marine
heeft geleverd. Red. "Handelsblad."]

De liquidatie der Amsterdamsche Marinewerf, enz.

465 *Aan de Redactie!*

Het verblijdde mij, dat, blijkens den inhoud van het Voorloopig Verslag over
Hoofdstuk VI (Marine) der Staatsbegrooting voor 1915, mijn tot u gericht schrijven,
geplaatst in het Ochtendblad van 19 November j.l., in bescheidene mate heeft
medegewerkt om de aandacht te vestigen op het ander aspect, dat in dezen oorlogstijd
470 bovenstaande zaak heeft gekregen.

Hoezeer werd ik echter heden teleurgesteld in de Memorie van Antwoord over dat
wetsontwerp niets te vinden, dat ook maar heel even doet gevoelen, hoe het
Departement van Marine zich inleeft in de ontwikkelde bezwaren.

475 De Minister betreurt niet de gevallen beslissing tot opheffing, wil haar veel minder
herroepen, doch Z.E. zal den overgang van het personeel in particulieren dienst
bevorderen. Geen dezer zaken zijn gevraagd. Er zullen velen zijn, die op dit
oogenblik de liquidatie der werf met den Minister nog niet betreuren, doch het in 's
lands belang noodzakelijk achten, dat zij wordt uitgesteld tot de algemeene toestand
is gewijzigd en men een overzicht kan krijgen, welk materieel in de toekomst moet
480 worden aangebouwd. Hun tolk wenschte ik te zijn. Daarmede is van herroepen nog geen
sprake! Z.E. heeft eenmaal de beslissing verkregen, die met zijne vaste overtuiging
strookt, dat de werf te Amsterdam wèg moet, doch -- in het tijdstip der opheffing is
hij geheel vrij. Hierover loopt thans het geding, en het is mijne stellige
overtuiging, dat de sluiting der werfpoort behoort te worden uitgesteld.

485 De werkloosheid wordt inderdaad door die sluiting in deze tijden vermeerderd, doch

dat is zelfs nu nog maar eene bijzaak, hoewel het mij voordeliger voor 's lands kas en welvaart toeschijnt, wanneer de menschen blijven werken voor hun dagelijksch brood en daarbij oorlogsmaterieel produceeren, dan dat zij door het Steuncomité onderhouden worden en niets doen. Het is toe te juichen, dat de overgang naar particulieren, als die mogelijk is, zal bevorderd worden, doch, lettende op den toestand der geheele industrie, zal deze behoefte aan werkkrachten wel hoogstens 1/5 deel bedragen van het aantal te ontslaan personeel. Het is zelfs denkbaar, dat daardoor anderen broodeloos worden. Het is nog een vraagstuk! Niet in eens te overzien.

Voor den Staat, i.c. den Minister van Marine, is 't evenwel uiterst gemakkelijk door opdracht te geven tot aanbouw van klein materieel de werf met volle kracht te doen doorwerken. Wat zou het voldoening geven, wanneer het der Tweede Kamer mocht gelukken den Minister in deze nog tot andere gedachten te brengen! Een gunstiger tijdstip voor liquidatie kan dan met kalmte worden afgewacht, terwijl nu met 1 Juli 1915 groote moeilijkheden niet zullen uitblijven. Dat zou m. i. lands belang bevorderen!

De Minister schijnt hulp van de buitenlandsche industrie voor het bouwen van schepen onvermijdelijk te achten, ook voor kleine kruisers, gelijk reeds in den aanhef der Mem. v. Antw. wordt gezegd. Dit punt is onduidelijk, evenals hetgeen volgt, dat n.l. de werf te Amsterdam ongeschikt is voor den bouw van groote schepen. Hier kan toch wel niet anders bedoeld zijn dan "Dreadnought-bouw" en dat deze kolossen alleen er niet gebouwd kunnen worden, daarmede kan iedereen instemmen.

Het feit, dat deze marinewerf geen torpedobooten bouwt, omdat de machines er niet vervaardigd kunnen worden, is een argument, dat dan toch ook voor andere werven moet gelden. Doch het departement droeg juist kortelings den bouw van torpedobooten op aan de Ned. Scheepsbouw Mij., een werf, die toch zeker geene machines vervaardigt.

Het is mogelijk, hierin kan de Minister gaarne worden toegestemd, dat particuliere firma's vlugger met het buitenland marchandeeren kunnen dan marinewerfdirecties, doch de Minister kan daaraan wel een einde maken. Dit alles gaat buiten de hoofdzaak om. Dat de bouw van onderzeebooten op 's Rijks werf geldelijk voordeel zal geven is onzeker, maar de prijs van dat speciaal artikel zal er stellig niet hooger zijn dan bij aanbouw door de particuliere nijverheid.

De zinsnede der Mem. v. Antw., dat tijdelijk personeel wordt aangenomen, wanneer er werklieden ontslag vragen, die nog niet gemist kunnen worden, beteekent naar mijne meening zeer weinig, omdat het reeds meermalen gebleken is, dat geen of slechts ongeschikt personeel kon verkregen worden. In elk geval is dat nog meer bijzaak dan het punt der werkloosheid zelve, en het vermog de aandacht niet af te leiden van de hoofdzaak, waarmede ik besluit:

"Nu is het noodig, dat de Amsterdamsche werf met spoed klein materieel aanbouwt en later moet, aan de hand der oorlogsgebeurtenissen ter zee, beslist worden, of zij dat zal blijven doen, ja dan neen.

Met beleefden dank voor de plaatsruimte, die u afstond, heb ik de eer te zijn, met bizondere hoogachting.

Uw dw. dienaar.
VERITAS.
Ingenieur der Marine.

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27917]

EDITIE VAN 4 UUR. AVONDBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen. Kerstmis. Vrijdagavond en Zaterdagavond verschijnt het Handelsblad niet.

DE OORLOG

De algemeene toestand. — De strijd in Vlaanderen. — Aan de Aisne. — Een nachtgevecht. — Uit een soldatenbrief. — De neutraliteit van België.

De algemeene toestand.

De berichten van het westelijk oorlogstoneel zijn weer van denzelfden aard als in den laatsten tijd gewoonlijk: van beide zijden worden kleine partieele successen gemeld, die hier en daar met elkaar in tegenspraak zijn. Ondanks die partieele gevechten en vooruitgangen blijft de positie der beide legers vrijwel onveranderd sinds drie maanden. En als men alle berichten over vooruitgang van de beide partijen eens bij elkaar telde, dan moesten de Franschen en Engelschen allang in Duitschland, de Duitschers allang aan de Middellandsche Zee zijn. Maar zij blijven tegenover elkaar liggen, in de reeds zoo vaak beschreven stellingen van de grens tot aan de Noordzee, Wat heden wordt gewonnen, wordt morgen weer verloren. En zelfs de winsten worden aan

de andere zijde vaak ontkend. Officieel hebben de Fransch-Engelsche berichten weliswaar nooit gemeld, dat Dixmuyden en Rousselaere door de geallieerden waren genomen, maar in Engelsche berichten werd dat sedert een paar dagen als nieuwe winst gemeld. De "Köln. Ztg." verklaart daarentegen, dat die mededeelingen niet juist zijn, en dat noch Dixmuyden, noch Rousselaere ooit door de geallieerden zijn bezet, dat de aanvallen op Nieuwpoort zijn mislukt. Uit het officieele Fransche bericht mag men wel afleiden dat nu Lombaertzijde ten noorden van Nieuwpoort en St. Georges ten Z.O. van Nieuwpoort zijn genomen, ook Nieuwpoort door de geallieerden is bezet. Maar de naam dier plaats zelf wordt in de Fransche berichten niet genoemd, zoodat de mogelijkheid blijft bestaan, dat Nieuwpoort zelf nog in handen der Duitschers is. Trouwens - nu de regeeringen uit gebrek aan ander nieuws ertoe komen elkaars elkaars mededeelingen over behaald succes woord voor woord, en regel voor regel te kritiseeren, zooals gisteren door den Duitschen generalen staf is geschied, met de Fransche berichten van 18 December af, wordt het nagaan van de posities nog veel moeilijker. De Deutsche staf betoogt, dat verschillende feiten in de Fransche officieele mededeelingen genoemd, onjuist zijn. Straks zal de Fransche staf hetzelfde gaan doen met de Deutsche officieele mededeelingen. Zoodoende wordt de oorlog niet alleen gevoerd in het veld, maar ook op het papier - worden niet alleen de blauw- en geel- en groenboeken besproken en gecritiseerd, maar ook de legerberichten. En de buitenstaander, die naar een juist begrip van hetgeen gebeurt nieuwsgierig is, en die poogt dit te halen uit de officieele berichten van de regeeringen der oorlogvoerende landen, staat rond te tasten in den blinde, wanneer de tegenstanders elkaars officieele berichten voor onjuist verklaren en de daarin vervatte mededeelingen aan een critiek gaan onderwerpen, die ten slotte uitloopt op de verklaring, dat zulke mededeelingen in meer of minder mate onjuist zijn. Wij waren reeds lang overtuigd, dat tegenslagen door alle partijen werden verzwegen of verzacht, voordeelen eenigszins vergroot werden voorgesteld - maar dat geheele berichten over behaalde successen ook al uit den beroemden duim werden gezogen, dat konden wij niet aannemen.

580 Nu men eens op dien weg van critiek den eersten stap heeft gezet - il n'y a pas de raison pour que cela finisse!...

Geleidelijk begint ook in Engeland het denkbeeld door te dringen, dat de positie der Russen na de jongste successen van Hindenburg nu juist niet schitterend is. Natuurlijk zijn de Engelsche bladen overtuigd, dat de overmacht waarover de Russen beschikken op den duur de kans wel ten hunnen voordeele zal doen keeren; maar voor het oogenblik is er gevaar. Het Russische bericht, dat de generale staf genoodzaakt was de stellingen van eenige legerkorpsen te wijzigen, is slechts een euphemistische uitdrukking voor de noodzakelijkheid om terug te trekken, geheel in den geest van de beruchte "achterwaartsche concentratie", die generaal Yule indertijd bekend maakte. De Deutsche en Oostenrijksche legers voeren een zeer krachtigen druk uit op de Russische macht bezuiden de Weichsel, en hebben deze genoopt terug te trekken in een opnamestelling achter de Bzoera en de Rafka, die volgens de "Times" op dertig mijlen, dus 48 K.M. westelijk van Warschau gelegen is.

595 De val van Petrokof, dat op 18 December door de Oostenrijkers genomen werd, noodzaakte de Russen van daar terug te trekken naar Opotsjno. Meer zuidelijk staan de Russen achter de Nidda, en hebben zij Kielce bezet.

In Galicië konden de Russen stellingen innemen achter de rivier de Dunajec, dus in het verlengde van de stellingen in Zuid-Polen achter de Nidda. Daardoor is hun plan om een aanval op Krakau te doen voorloopig van de baan. Przemysl wordt nog steeds door hen belegerd. Een uitval van het garnizoen dier vesting is door de Russen afgeslagen.

Het is duidelijk, zegt de "Times", dat de Duitschers gepoogd hebben, den uitersten rechter- en linkervleugel der Russen te omtrekken, tegelijkertijd een krachtigen aanval doende op het Russische centrum. Dit plan mislukte, omdat de Deutsche krachten in Noord-Polen voor de omtrekking te zwak bleken; de overtocht over de Weichsel bij Dobrsjin is mislukt. En de frontaanval, hoe krachtig ook, kon niet anders doen dan de Russen tot den terugtocht nopen, maar de doorbreking van de Russische linie mislukte. Zouden de Duitschers er in slagen bij Opotsjno door de Russische linies te breken, dan zou de positie der in het zuidelijk gebied en in Galicië zich bevindende Russische legers hachelijk kunnen worden. Want die zouden dan tusschen twee vuren worden genomen.

De overwinning van Hindenburg, waarvan de resultaten nog steeds niet zijn medegedeeld, heeft echter zeker dit gevolg gehad, dat de Russische plannen voor een inval in Silezië en voor de inneming van Krakau mislukt zijn, en dat de Russische legers genoodzaakt werden zich opnieuw in de richting van Warschau terug te trekken.

Op het Westelijk oorlogstoneel.

620 PARIJS, 22 Dec. (Reuter.) (Communiqué van hedenavond.) Ten noorden van Puisaleire en ten zuiden van Noyon heeft de vijand gisteren hevige tegenaanvallen gedaan, die echter alle werden afgeslagen.

Ten zuiden van Varennes hebben wij gisteravond vasten voet gekregen te Bourenilles. Door onze heden voortgezette aanvallen schijnen wij vorderingen te hebben gemaakt in Bourenilles en ten westen van Varnquois. Van het overige gedeelte van het front valt 625 niets te vermelden.

De strijd in Vlaanderen.

LONDEN, 23 Dec. (Reuters bijz. dienst.) De correspondent van de "Daily Tel." in Noord-Frankrijk seint:

630 De strijd bij Nieuwpoort was de meest welgeslaagde actie in de afgelopen week. De Fransche en Belgische troepen maakten zich meester van belangrijke stellingen. De bondgenooten rukten voorwaarts in het geheele geïndeerde terrein. De Fransche en Engelsche eskaders namen een belangrijk, op een gegeven oogenblik zelfs een beslissend, aandeel in den strijd. Deze strijd om Nieuwpoort is het keerpunt in de operaties in Vlaanderen.

635 De Duitschers bombardeerden Oost-Duinkerken en Coxyde om de aandacht af te leiden – ondertusschen maakten zij een sterke verdedigende stelling in orde, hetgeen voor hen een levensquaestie is.

De bondgenooten voerden een krachtig doorgevoerden aanval uit en dreven de Duitschers uit hun stellingen op den rechteroever van het kanaal van Nieuwpoort. De Fransche 640 troepen moesten vijf bruggen over, welke door den vijand beheerscht werden. De artillerie van de bondgenooten bewees opnieuw haar superioriteit: met doodelijke juistheid overstelpte zij de Deutsche loopgraven met granaatkartetsvuur, waarna de infanterie den vijand met de bajonet uit zijn stellingen wierp.

645 De Belgische troepen verleenden krachtadigen bijstand. Vijf verschillende linies van loopgraven werden genomen.

De Fransche vliegers bewezen groote diensten bij het opsporen van Deutsche onderzeeërs, waarop dan door de torpedobootjagers jacht werd gemaakt. Uit wraak bombardeerden de Duitschers de steden aan de kust.

650 De bondgenooten hadden eveneens succes in de omgeving van Béthune. De Engelsche troepen hadden een zware taak te vervullen: zij slaagden na vier weken hardnekkig vechten erin den vijand over een afstand van tien mijl terug te werpen. Deutsche vliegers bombardeerden de stad, waarbij twaalf burgers werden gedood en twintig gewond.

655 **De stemming in Frankrijk.**

Een correspondent van de "Times" vertelt, dat een Duitsch officier te Rijssel een vrouw ontmoette, die met een knaapje over straat liep, dat een steek op had en een papieren sabel droeg. De officier hield de vrouw aan en zeide haar: "Gij moet uw jongen geen wraakgevoel leeren!" "Neen", antwoordde de moeder, "dat is een fles, dien 660 ge weldra aan uw Deutsche jongens zult hebben te leeren."

Uit een soldatenbrief.

Uit een brief van den zoon van een ambtenaar van het Fransche ministerie van handel vertalen we de volgende passages:

665 Ik ben sinds eenige dagen in België, in de omgeving van Yperen. Reeds bracht ik eenige dagen in de loopgraven door, maar ik zou niet graag opnieuw die drie nachten meemaken. Van de kou en den regen lijden we meer dan van de Deutsche kogels. We hebben in ééne nacht in alle stilte onze loopgraven moeten maken. Na een ingespannen arbeid waren wij bij het aanbreken van den dag bijna gereed met een loop graaf van 20 670 meter lengte en ongeveer twee meter breed, met een smallen uitweg naar achteren, toen we bemerkten, dat we vlak voor ons de Deutsche loopgraven met gecementeerde onderkomens hadden. Wij waren 500 meter vooruitgekomen, zonder er iets van gemerkt, te hebben.

Ik kan u niet zeggen wat een leven dat is in zoo'n hol in den grond!

675 Feitelijk behoefden wij er slechts 24 uur achtereen in te blijven, maar wij bleven er drie dagen en drie nachten, de loopgraaf vol modder, rillende van de kou, den laatsten dag slechts één beschuit voor vier man en een klein conservenblikje. Hoe het mogelijk is, dat wij er nog levend uit zijn gekomen, begrijp ik niet. Als we maar even iets boven den rand van de loopgraaf uitstaken, regende het kogels. Plat op den 680 bodem in het water liggende, lieten we den storm over ons gaan. Een kepi, op den rand van de loopgraaf gezet, was in een oogenblik doorzeefd van kogels. Ze mogen praten wat ze willen hoor, maar ze hebben daar bij de Duitschers uitstekende schutters en we

zullen lang, heel lang werk met hen hebben.

685 Wat zal ik van den oorlog een massa te vertellen hebben. Wat was '70 hierbij
vergeleken? Om iederen meter grond wordt gevochten. Ik weet een dorp dat meer dan
tienmaal genomen en heroverd is. En daarbij worden wat verliezen geleden! O, wat ben
ik innig dankbaar, dat broer nog te jong is om ingelijfd te worden. Hij zal tenminste
niet dat vreeselijke leeren kennen, dat ik heb meegemaakt. Ik geloof, dat ik niet
690 eens alles zou kunnen vertellen. Als mijn gedachten maar even terug gaan, dan weet ik
niet hoe gauw ik maar aan wat anders zal denken.

Aan de Aisne.

Een bijzondere correspondent van de "Times" seint van "achter het centrum": De
695 Duitschers zijn nu ongeveer drie maanden in bezit van Laon, de voornaamste stad in
het Departement der Aisne in het noordoosten van Frankrijk. Thans volgt hun slagfront
vrij wel volkomen den loop van de rivier, die aan de streek den naam gaf. De eerste
terugtocht der Duitschers in September had het gevolg, dat de vijandelijke linie van
de Marne naar de Aisne achteruit ging, zoodat de geallieerden meester werden van den
geheelen linkeroever der rivier. Zekere posities – voornamelijk op het plateau van
700 Craonne – zijn nu door de geallieerden herwonnen en dienen nu als uitgangspunten voor
de "kleine vorderingen" waarvan de officieele communiqués zoo laconisch spreken.
Soissons is ongeveer de eenig werkelijk belangrijke stad op den linkeroever der Aisne
– d.w.z. in het op den vijand heroverde gebied; terwijl aan den andoren kant, aan den
705 rechteroever der rivier, in het nog door het leger van Von Kluck bezette gebied, de
steden Laon, La Fère en Chauny zijn gelegen.

Al is de afstand tusschen Soissons en Laon nu wel niet zoo heel groot (35 K.M. in
vogelvlucht), het zal moeilijk zijn het terrein te heroveren daar de vijand uitnemend
gebruik heeft gemaakt van alle terreinvoordeelen voor de verdediging. Terwijl het in
de buurt van La Fère mogelijk was door de doorbraak van den oever der Oise een groote
710 uitgestrektheid land te doen onderloopen, de heuvel, die "de berg van Laon" genoemd
wordt, verrijst geïsoleerd midden in een vlakte, gelijk een suikerbrood op een tafel.
"Laon is onneembaar". Dus dachten zij die de sterke hellingen van den heuvel zagen
oprijzen, die naar ze meenden beheerscht werden door de kanonnen van de op den top
gelegen citadel. Maar al meer dan 15 jaren behooren de steden Laon en La Fère
715 eigenlijk niet meer tot de versterkte steden. Na 1870 werden ze eerst nog tot de
"territoriale verdedigingswerken gerekend".

Niettegenstaande de natuurlijke sterke positie en hoewel zij van de hoogte van het
plateau de vlakte beheerschte, kon Laon geen weerstand meer bieden aan een vijand,
die gemakkelijk de projectielen uit zijn zwaar geschut uit de verte op de stad kon
720 werpen. Dat verklaart dat de steden Laon, La Fère en Soissons zoo gemakkelijk en
spoedig werden bezet. Dat verklaart waarom, nadat Soisson herwonnen was, La Fère en
Laon nog in handen van den vijand zijn. Het ligt voor de hand te vragen waarom het
niet mogelijk was de steden beter te verdedigen, nu men ziet hoe zwaar de herovering
valt, en waarom het stelsel van verdediging door loopgraven voet voor voet, zooals de
725 vijand nu toepast, niet door ons wordt toegepast.

Critiek na het gebeurde is altijd gemakkelijk. Indien generaal Joffre de verdediging
van dit gebied had beproefd, zou hij niet met de strijdmacht toen onder zijn bevel,
in samenwerking met generaal Pau, die groote concentratie voor Parijs hebben kunnen
voorbereiden en het offensief hebben genomen, dat de hoofdstad bevrijdde. De
730 opperbevelhebber mocht niet het gevaar loopen van een nederlaag bij Parijs.

Plezierbootjes in den oorlog.

Heinrich Binder, de oorlogscorrespondent van het "Berliner Tageblatt" in het westen
schrijft:

735 Met een snelheid van veertig kilometer vliegt onze kleine boot door het kanaal
maritieme. De binnenhaven van Zeebrugge wordt als veilige ankerplaats opgezocht. Op
rustige zomerdagen droeg de motorboot vroolijke gasten over de meren van de Havel.
Het slanke lijf van de boot is staalgrijs geverfd. Zooals alles grijs is in dezen
oorlog; zelfs de zee, die in gelijkmatig rythme van achter de pier omhoog spat,
740 schijnt haar groene kleur verloren te hebben. Onder een grijzen hemel een grijze zee.
In het westen op de vlakke kanalen en op de traagstroomende rivieren van België is
een afdeling motorbooten samengesteld, met luitenant S. aan het hoofd. Zij is
feitelijk een machinegeweer-afdeling te water, die den staat vaartuigen, paarden en
tros bespaart. De booten worden kosteloos ter beschikking gesteld. Hun eigenaars
745 zijn, toen het corps gevormd was, eerst geoefend in het gebruik van karabijn, pistool
en machinegeweer. Bij schietoefeningen op de Wannsee bij Berlijn werden ten slotte 28
procent treffers bereikt. Toen kon het corps te velde trekken.
Het grootste gedeelte ging naar het oosten, de rest naar het westen. In 44 uur

750 moesten wij van Spandau naar Leuven. Het mijneveld van de Schelde rondom Antwerpen
moest verkend worden. Denzelfden dag was Antwerpen echter gevallen en ander werk
wachtte de kleine, onrustige dingen, die als spelend op de golven schommelen. Hier
moest een brug opgeblazen worden, daar een drijvende mijn opgevischt. Soms moest een
geraffineerd wapen van de Belgen onschadelijk worden gemaakt. Er dreven balken in het
755 water met een onzichtbare explosieve lading, houten mijnen dus. In de Schelde vonden
wij nog andere verrassingen, prikkeldraadversperringen onder den waterspiegel, waarin
schroef en roer onklaar raakten. Bij Gent moesten wij schepen laten zinken, maar het
voornaamste en spannendste werk was het verkennen van den mijnengordels. Er kwamen
wilde, onrustige dagen. Wij vingden franc-tireurs en namen Belgische soldaten in
760 politiek gevangen. Zij waren herkenbaar aan hun penning. Zij wierpen dien niet weg,
omdat zij die later, bij de afrekening, moesten laten zien. Daar de Duitschers echter
alle zakken doorzochten en het hemd op de borst openden, lieten zij de penningen aan
een touwtje in hun mouw hangen. De mannen van de motorbooten der Wannsee hebben dat
spoedig ontdekt.

765 Toen liet kustgebied veroverd was, werd een patrouilledienst voor de booten
ingesteld. Aan de grens, op de kanalen, over Brugge en Ostende tot Nieuwpoort toe,
moest er op spionnen gelet worden, die vaak in bakkerstroggen en op planken de
kanalen overstaken om brieven te verzenden. Een brief naar Nederland kostte tien
franc, naar Frankrijk twintig. Men heeft verschillende van deze postkantoren ontdekt
en opgeruimd.

770 Eens was het een opwindende dag. De booten lagen in de sluis bij Brugge tegen elkaar
toen we Engelsche vliegers in het oog kregen. Weg konden de booten niet. De vlieger
wierp twee bommen, waarvan er een in het water viel en de andere honderd meter van de
booten af. Al het glas aan boord brak, maar de booten waren weinig beschadigd. Zij
hebben tot nu toe weinig geleden.

775 Den zevenden November kreeg de afdeeling den vuurdoop. Zij had bevel gekregen een
kilometer van Nieuwpoort af tegen den vijand op te treden. Het waren zware dagen,
waarbij zoo menig soldaat zijn leven verloor. Verwoed vuur van beide kanten. Om
iederem duim gronds werd gevochten. De morgen van den achtsten November brak aan en
de strijd ging nog steeds op en neer. Men vocht om beken en modderpoelen. Een enkel
780 stuk geschoten huis, een kleine puinhoop, moest drie of vier maal bestormd worden.
Naast de Franschen lagen de Engelschen en schoten. En zij schoten goed. Nog was er
geen terrein gewonnen. De middag kwam en het werd avond. En ook 's nachts dreunde en
kraakte het aan alle kanten. In het wezenlooze donker bliksemde het en klonk het
rollend gedonder. Het was een hel, die gestookt werd met het vuur van zware granaten
785 en sproeiende kartetsen. Honderd en twintig uur was luitenant S. in het wilde
granaat-vuur, zonder een hap warm eten en zonder aflossing. De mannen van de
motorbooten, bij wie er zijn van boven de vijftig, hebben zware patronenkisten naar
de machinegeweren gesleept en hebben het uitgehouden tot strijd en storm bedaard
waren.

790 **Nachtgevecht.**

Aan een soldatenbrief van het westelijk front in de "Vossische Zeitung" ontleenen
wij:
795 "Voor ons in donkeren, spookachtigen gloed een puinhoop, die twee dagen geleden nog
een dorp was. Het is drie uur 's morgens. Nog is geen schot gevallen en met zenuwen,
die tot het uiterste gespannen zijn, liggen we boven aan den rand van een glooiing.
Plotseling breekt rechts van ons bij het derde bataljon een hevig geweervuur los.
Kort daarop volgt een donderend hoera-geroep. Dat is ook voor ons het teeken. Met een
800 sprong zijn we op den spoordijk en erover heen. Een verwoed vuur begroet ons. Een
oogenblik komt er stilstand, maar van achteren worden wij opgedrongen en in looppas
gaan wij over de weiden naar het bosch. Overall slaan de projectielen in den grond.
Spoedig zijn we in het bosch. Naast me valt een kameraad neer, in het hoofd
getroffen, ik spring achter een boom en onmiddellijk vliegt mij de bast in het
805 gezicht. Achter een dikken tak zit een Franschman te schieten. Ik leg nu aan en als
een rijpe vrucht valt een neger naar beneden. We gaan verder. Onze taak is het 't
dorp te omsingelen en de vrij sterke bezetting gevangen te nemen. We komen aan den
hoofdweg, die als alle Fransche landwegen kaarsrecht is. Ongeveer dertig man komen er
over heen. Dan begint een Fransch machinegeweer te ratelen en niemand kan meer levend
er over heen komen. De mitrailleur was voortreffelijk verborgen. We konden met
810 dertig man het dorp niet aanvallen en toch moest iets geschieden om het den anderen
mogelijk te maken over den weg te komen. We slopen om de laatste huizen heen; rechts
en links is bosch, we moesten dus oppassen. Voorzichtig gaan we vooruit, maar er
gebeurt niets. De achterste rand van het dorpschijnt niet bezet te zijn. Wij worden
onvoorzichtiger en rukken in gesloten linie op. Plotseling zien wij Franschen voor

815 ons. Een kapitein zegt echter, dat het onze troepen zijn. Het is niet gemakkelijk te onderscheiden. Terwijl we nog door onze kijkers staan te turen, barst in onzen rug een razend geweervuur los waardoor acht man vallen. Ieder wierp zich neer en zocht dekking. Daarbij viel de een op den ander. Ik had het geluk onder in den hoop te liggen. Spoedig echter viel het menschenkluwen uit elkaar. Zoo snel mogelijk ging ik
820 naar een nabijzijnde heg, waar men tenminste niet gezien kon worden. Opspringen en draven was toen te gevaarlijk. Ik rolde weg van de plaats en kroop toen op mijn buik voorwaarts. Het was een onaangename halve minuut. Intusschen hadden mijn manschappen stelling genomen en schoten op het bosch, waar het nu spoedig stil werd. Wij hadden nu beide randen van het dorp in bezit en de aanval kon beginnen. Wij
825 begonnen bij het eerste huis, dat met de bajonet gezuiverd werd. Het was met matrassen, bedden en kasten uitstekend gebarricadeerd. Van daaruit kon men de straat overzien. Ieder huis was bezet. Overal zag men geweerloopen uit de dakluiken. In de mairie was achter een steenen trap een machinegeweer opgesteld. Men had ons nog niet opgemerkt en het bracht verwarring onder den vijand, toen een Franschman, die zijn
830 hoofd uit het raam stak, doodelijk getroffen werd. Eenige vijanden vonden het het veiligst om de straat over te loopen en in onze huizen binnen te dringen. Ze moesten deze poging allen met den dood bekoopen. Daardoor werden eenige huizen leeg; deze konden door de achtergebleven manschappen van onze compagnie bezet worden. Nu ontstond een kruisvuur. waartegen de Franschen op den duur niet bestand waren, vooral
835 omdat onze artillerie krachtig meewerkte. Alleen het machinegeweer hield het nog uit. Vijf man sterk drongen wij vooruit tot we op twintig pas afstand achter de gordijnen van een huis de bediening onder schot konden nemen. We zagen slechte de blauwe kepis boven de steenen trap. Eenige schoten waren mis, maar andere troffen toch; er konden hoogstens nog twee man zijn. Het machinegeweer had zijn vuur reeds lang gestaakt.
840 Vooruit dus. Toen wij er kwamen, vonden we wel driedoode Franschen, maar het machinegeweer was en bleef verdwenen. Het dorp was nu in ons bezit. Maar lang zouden we er niet blijven. Door den tegenstand was het den vijand gelukt tijd te winnen voor zijn artillerie en nu begon deze het dorp te bombardeeren. We moesten ons nu snel uit de voeten maken en
845 dekking zoeken in een hollen weg om af te wachten, hoe lang de vijand het zou uithouden tegen onze zware artillerie. Dit duurde lang, want de Franschen hadden, zooals gewoonlijk, een voortreffelijke artilleriestelling en het werd avond voor we verder konden. We groeven ons in en wachtten zoo den nacht af. Voor ons lag een weide en daarachter een bosch. Het kan twaalf uur geweest zijn, toen patrouilles de
850 nadering van den vijand meldden. Ieder hield zich doodstil en maakte zich gereed. De geweren lagen op den kant van de loopgraven, de mitrailleuses stonden gereed en ieder was op zijn hoede. Langzaam kwamen zij vooruit, gebukt over de weide sluipend. Donkere gedaanten in lange jassen, het geweer in aanslag. Zij vermoedden blijkbaar niet, dat wij zoo dicht, bij hen lagen, want zij praatten gemoedelijk met elkaar. De
855 afstand bedroeg nog ten hoogste honderd vijftig meter, maar we lieten ze steeds naderbij komen. Honderd meter, vijftig meter, twintig meter, dan kan eens van ons zich niet langer beheerschen en schiet. Dit is het teeken voor allemaal. De geweren gaan af, de machinegeweren beginnen te knetteren. Geen "en avant!" van de officieren hielp meer. De Franschen gingen achteruit, terwijl onze projectielen in hun gelederen sloegen. Tien minuten later was geen Franschman meer te zien. Toen de morgen aanbrak lagen eenige honderden doden en gewonden voor onze stelling".

Op het Oostelijk oorlogstooneel.

Duitsche tegenslagen.

865 LONDEN, 23 Dec. (Eigen bericht.) De "Times" verneemt uit Petersburg dat de Duitschers in de Bsoera zijn gedreven met groote verliezen, nadat eerst was toegelaten dat ze de rivier overgingen. Een verwoed gevecht, waarin de Russen overwinnaars bleven, had plaats tusschen Rawa en Opoczno in het dal der Pilitsa. In Galicië had de vijand ernstigen tegenslag bij Podlof in het Dunagetagebied. Een
870 uitval van het garnizoen van Przemysl is opnieuw mislukt en in militaire kringen wordt de overgave der vesting spoedig verwacht.

Russisch legerbericht.

875 PETROGRAD, 22 Dec. (P. T. A.) De groote generale staf bericht onder dagteekening van 21 Dec.: Aan den linkeroever van den Weichsel tusschen zijn benedenloop en de Pilitsa werd een reeks hardnekkige gevechten geleverd, waaronder dat in de streek aan den linkeroever van de Pilitza het voornaamste was. In het algemeen werden alle aanvallen der Duitschers met groote verliezen aan hun zijde afgeslagen. Onze troepen hebben, naar het oosten terugtrekkend, slechts enkele
880 weinig beteekenende punten ontruimd om betere stellingen in te nemen.

Door onzen tegenaanval werden de Duitsche troepen, die de Bzoera overtrokken in de streek van Zakrzew geslagen met verlies van een groot aantal dooden. Wij maakten negen mitrailleurs buit.

885 De toestand tusschen de Pilitza en den Boven-Weichsel is weinig veranderd, behalve in de streek van Skownono, waar de Oostenrijkers, na over de Nida getrokken te zijn, werden opgedrongen en bedreigd door onzen bajonet-aanval. Achttien officieren en meer dan 1000 soldaten gaven zich over.

In de streek ten oosten van Przedbora maakten wij op 19 dezer 17 officieren en 1000 soldaten krijgsgevangen.

890 In Galicië zetten wij op 21 dezer onze operaties met groot succes voort. Bij Ryglice werd een Oostenrijksche divisie onverwacht door onze troepen aangevallen. Zij vluchtte in wanorde en liet op het slagveld 1500 dooden achter.

Gedeelten van een andere divisie werden hij Jodlowo met de bajonet aangevallen. Ook zij vluchtten met achterlating van 500 dooden.

895 Bovendien maakten wij in deze streek in een lateren aanval op de Oostenrijkers, veel gevangenen en veroverden wij drie kanonnen en mitrailleurs.

Gedeelten van het garnizoen van Przemysl, die opnieuw uitvallen trachtten te doen, in verschillende richtingen, werden overal met groote verliezen teruggedreven naar hunne versterkingen.

900

De terugtocht in Polen.

De correspondent van de "Times" te Petersburg seint van 21 Dec., dat volgens berichten van particuliere zijde de Duitschers niet in staat zijn verder vooruit te komen bij hun poging om naar Warschau op te rukken. Ook is er geen aanwijzing dat zij 905 hun omtrekkende beweging bij Opoczno hebben uitgebreid. Volgens betrouwbare schatting zouden de Duitsche strijdkrachten aan het front Mlawa-Thorn-Krakau ageerend, meer dan 23 corpsen tellen. Dit aantal omvat niet de corpsen in het Masurische merengebied en in Galicië opereerend. De Russische troepen, die thans in Warschau beschikbaar zijn, zijn voldoende om den toestand onder oogen te zien.

910 Het terugtrekken van den Russischen linkervleugel van Petrokof naar Opoczno, 25 mijlen oostelijker, wordt door militaire deskundigen een verstandige en voordeelige beweging geacht, die de omtrekking der Bsoera-linie van de richting van Wielun uit belet. De Russen voerden de wijziging in positie uit in dezelfde bewonderenswaardige orde gelijk dat ook geschiedde bij Lodz; zij trokken ongehinderd en zelfs zonder dat 915 de vijand het wist, terug.

De militaire medewerker van de "Nowoje Vremya" zegt, dat de Duitschers door overmacht de Russen trachtten te vernietigen op de linie Lowitsj-Hof. Zes corpsen werden hier door de Duitschers samengetrokken en op een front van 22 mijlen waren hier 150.000 à 200.000 man geconcentreerd. Alle pogingen van den vijand bleven vruchteloos. Het 920 Russische leger volgde den voorzichtigen weg, begrijpend dat de toestand van den linkerflank, met een rivier in den rug, zijn bewegingen belemmerde. De Russen trokken achter de rivier terug. Ook deze deskundige zegt, dat de terugtocht naar het nieuwe front met zooveel bekwaamheid en kalmte werd uitgevoerd, dat de Duitschers een paar dagen lang op enkele plaatsen de verlaten loopgraven bleven beschieten en eerst later 925 hun aanvallen in het Bsoera-gebied hervatten.

De correspondent van de "Daily Mail", Hamilton Fyfe, zet uiteen dat de terugtocht der Russen oorzaak vond in den slechten staat van het terrein achter het Russische front tusschen Lowitsj en Hof. Het is hier moerasland dat den aanvoer van munitie en 930 reserves zeer bemoeilijkte. Te Sokatsjef echter hebben de Russen een uitnemende verdedigingsstelling. Zij liggen achter de Bsoera, en de hooge oever doet hen het omringende land beheerschen. Het Russische front strekt zich nu uit van de Weichsel, langs den oostelijken oever van de Bsoera tot den samenloop met de Ravka, dan langs de Ravka tot Rava en van hier zuidelijk naar Opoczno. De correspondent erkent dat het 935 dwaasheid zou zijn te beweren dat dit front geheel vrijwillig is ingenomen. Maar daarnevens dient gezegd, dat de nieuwe linie strategisch beter is.

De bedoeling der Duitschers en Oostenrijkers is den druk op Krakau te verminderen, Silezië en Hongarije voor een aanval te bewaren en zij trachten dit doel te bereiken door den strijd zuid-oostelijk van Krakau en door 't bedreigen van Warschau. Het 940 voornaamste doel van het Russische leger is Krakau te nemen en de samenwerking tusschen de Duitsche en Oostenrijksche legers te verbreken. Krakau is dus het eerste doel van het Russische leger, de verdediging van Warschau komt eerst in de tweede plaats. Zij houden dus een betrekkelijk geringe macht beschikbaar voor de bescherming van Warschau om de Duitschers tegen te houden en gebruiken het grootste deel hunner 945 strijdkrachten voor een doorbraak naar Krakau.

DENEMARKEN.

Uitvoerverboden.

950 KOPENHAGEN, 22 Dec. (W. B.) De regeering heeft met ingang van heden een verbod uitgevaardigd op den uitvoer van verwerkten kunstmest, waaronder superphosphaat, beenderenmeel, zwavelzure ammoniak en grondstoffen ter verwerking van bemestingstoffen, o.a. ruwe gekookte beenderen. Deze bepaling geldt niet voor ruwe gepulveriseerde mestkalk.

955 **BELGIË.**

De neutraliteit van België.

In ons Politiek Weekoverzicht van l.l. Zondag hebben wij nog eens gewezen op de merkwaardige opvatting, die men in Duitschland — blijkens de mededeelingen in de "Nordd. Alg. Ztg." en de redevoering van den Rijkskanselier Von Bethmann Hollweg in den Rijksdag — heeft van de onderhandelingen tusschen België en Engeland, over de mogelijkheid eener schending van de Belgische neutraliteit. Zooals men weet, gaat het in hoofdzaak over een brief, gedagteekend 10 April 1906 en geschreven aan den toenmaligen minister van Oorlog door den chef van den generalen staf, generaal Ducarne, waarin deze laatste verslag geeft van een onderhoud, dat hij met den Engelschen luitenant-kolonel Barnardiston had omtrent een mogelijke landing van Engelsche troepen, die België te hulp zouden komen, om dit land bij het verdedigen zijner onafhankelijkheid te helpen. Beschouwingen, die misschien kunnen bijdragen om meer licht te verspreiden over deze quaestie, geeft de correspondent van de "N. R. Ct." te Brussel, die begint met erop te wijzen, dat de zoogenaamde geheime overeenkomst het secrêt de polichinelle was, dat nl. de geheele wereld wist dat België voor het geval zijn grondgebied geschonden zou worden, steeds op Englands hulp gerekend had, hetzij deze schending van Fransche, hetzij van Deutsche zijde zou komen. Niemand had zich tot nu toe verzet tegen Englands plannen, die een der noodzakelijkste gevolgen zijn van het Londensche protocol van 1839, waarbij aan de onderteekende mogendheden (Engeland, Frankrijk, Rusland, Pruisen en Oostenrijk) de plicht werd opgelegd voor de onschendbaarheid van België te waken. Toen kwamen de Deutsche onthullingen. Wat de correspondent dan nader hieromtrent weet mede te deelen, achten wij belangrijk genoeg om het hier in zijn geheel te laten volgen; Nu zou niemand op deze uitgave, welke ten slotte de uitoefening van een recht is, iets kunnen aanmerken, wanneer slechte de vertaling een volledig en getrouw beeld weergaf van het stuk, dat op die wijze wereldkundig moet gemaakt worden onder de Duitsch-verstaande lezers. Ongelukkigerwijze wordt die voorwaarde echter niet vervuld; de vertaler heeft een bijzonder voornamen zin, die op het gebied van bet internationaal recht van hoog belang is, en de gewichtigste van het gansche document vormt, achterwege gelaten. Barnardiston, schrijft generaal Ducarne aan den minister van Oorlog, "continua dans ce sens: Le débarquement des troupes anglaises se ferait sur la côte de France, vers Dunkerque et Calais de façon à hater le plus possible le mouvement. L'entrée des Anglais en Belgique ne se ferait qu'a près la violation de notre neutralité par l'Allemagne". *) (Barnardiston ging in dezen zin voort. De ontschepping van de Engelsche troepen zou op de Fransche kust bij Duinkerken en Calais geschieden, zóó, dat de beweging zooveel mogelijk verhaast werd. De Engelschen zouden niet in België binnentrekken dan na de schending van onze onzijdigheid door Duitschland.) Nu komt deze laatste, allergewichtigste zin, door ons gespatieerd, in de Deutsche vertaling niet voor. Het document is daardoor verminkt en de vertaling laat de lezers in onwetendheid omtrent de ware beteekenis eener Engelsche interventie. Weinig doet hiertoe af, dat men in een commentaar, dat op den brief volgt, den zin in het Fransch afdruckt, als zijnde een randnoot, zonder te zeggen, waar hij zich in den tekst bevond, en dat men tracht dezen in in verband te brengen met een brief van 23 April (1912), waarmede hij niets te maken heeft. Het is volstrekt geen randnoot, het is een eenvoudige correctie, door generaal Ducarne zelf op zijn minuut aangebracht, en die, zooals vanzelf spreekt in den brief zelven, welken de Minister ontving, zich bevond op de juiste plaats in den tekst, daar waar het verwijzingsteeken in margine den zin zijn plaats aanwees en waar wij hem hierboven ook inlaschten. Het is dan ook opmerkelijk, dat het Belgische gezantschap te 's-Gravenhage in zijn verweernota tegen dit stuk, o. a. gedeeltelijk opgenomen in de "Kölnische Zeitung", beweert, dat de bedoelde woorden door den minister van Oorlog zouden geschreven zijn. Immers men behoeft het facsimile in de Deutsche bladen maar even in te kijken, om te zien, dat het document en de zin in margine gesteld van een en dezelfde hand zijn; niemand anders dan generaal Ducarne alleen heeft geheel het stuk geschreven. En hoe

1015 zou dit ook anders kunnen? Aan het Belgische gezantschap in 's-Gravenhage zal men
toch ook weten, dat de minuut van een brief niet verzonden wordt, maar bewaard blijft
in de archieven van den afzender? Wilden de Duitschers zich de moeite geven, dan
zonden zij den brief zelven ongetwijfeld in de archieven van het ministerie vinden,
evengoed als zij de minuut in de archieven van den generalen staf ontdekten.
Ten slotte wijst dan de correspondent er op, hoe z. i. verkeerde tekstuitlegging van
1020 het Belgische gezantschap kwaad heeft gedaan, en hij wijst er de Belgische diplomaten
in Den Haag op, dat het jammer is dat zij de correctie van generaal Ducarne aan den
minister hebben toegeschreven met de waarschuwing: "Laten zij niet vergeten dat met
het oog op de toekomst deze papierenoorlog van even groot gewicht is, als die welke
nu met de vuurmonden uitgevochten wordt!"

1025 •) De door ons gespatieerde zin is in den rand aangebracht, met een verwijzingsteeken naar
deze plaats.

Laatste Berichten.

(Ontvangen na het ter perse gaan van dit nummer.)

1030

Een Fransche onderzeeër in den grond geboord.

WEENEN, 23 Dec. (Korr. Bur.) De Fransche onderzeeër "Curie" is door de
strandbatterijen aan onze kust beschoten en in den grond geboord.
Een Oostenrijksche onderzeeër deed op 21 dezer in de Straat Obranto een aanval op een
1035 Fransch eskader. Tweemaal werd op het vlaggeschip (van het Courbet-type) een torpedo
afgeschoten, die beide doel troffen.
(Wij hebben van Fransche zijde nog niets vernomen van een aan de Fransche vloot
toegebracht verlies. Red. H.)

1040

FRANKRIJK.

Het Italiaansche vraagteeken. — Herlevend Parijs. — Vers le succes final."

(Van onzen gewonen briefschrijver.)

PARIJS, 13 Dec.

1045 Teruggekeerd in de stad der steden — zelfs in oorlogstijd is er maar één Parijs, en
Cannebière, Promenade des Anglais, Condamine zijn toch per slot van rekening allemaal
maar surrogaten — heb ik over het laatste gedeelte van mijn zuidelijk reisje nog maar
een enkel woord te zeggen.
Zoo dicht bij Vintimiglia in de buurt had ik het plan opgevat nu toch ook nog even
bij de voorloopig nog neutrale Latijnsche broeders te gaan zien hoe die over een en
1050 ander dachten. Voor wie eventueel, aan de Côte d'Azur zijnde, dit voorbeeld zou
willen volgen, zij opgemerkt dat in theorie het verlaten van Frankrijk niet zoo
gemakkelijk is als het binnenkomen. Behalve mijn Nederlandschen pas, die volmaakt in
orde was, moest ik, zooals ik op het laatste oogenblik hoorde, nog een specialen
"Laissez-passer" hebben, voor mijzelf en voor mijn vrouw, en voorzien van ons beider
1055 portret. Dat kostte heel wat démarches en tijd, en ik geef hierbij ieder die in deze
dagen op reis gaat den goeden raad voor alle gebeurlijkheden een paar kleine
photo'tjes van zichzelf en van elk zijner reisgenooten bij zich te steken. Maar het
mooiste was dat in de praktijk nagenoeg niemand op de met zooveel moeite en
tijdverlies verkregen documenten eenige acht sloeg, en dat we het, naar mijn oprechte
1060 overtuiging, evengoed zonder hadden kunnen doen. Het schijnt trouwens dat men van
plan is deze formaliteit op de Fransch-Italiaansche grens binnenkort geheel af te
schaffen, waarschijnlijk om de vriendschappelijke verhouding tusschen de beide
Latijnsche "zuster-landen" zooals men hier zoo graag zegt, nog wat meer te
accentueeren. En daardoor zal men velen volmaakt schadeloozen toeristen en
1065 grensbewoners heel wat last besparen.
In de drie groote Italiaansche steden waar ik rondgekeken heb — Genua, Milaan,
Turijn, maar in Milaan vooral — troffen mij twee dingen: het groote aantal Duitschers
dat ik er zag, en de anti-Driebondstemming van het publiek. Het laatste is, na al wat
we voor en na de oorlogsverklaring uit Italië gehoord hebben, nu niet zoo heel
1070 verbazingwekkend; we weten nu eenmaal dat alle Italiaansche belangen met die van
Oostenrijk in lijnrechten strijd zijn. Maar hoe het mogelijk was dat zooveel
Duitschers tusschen de twintig en veertig rustig in de vele Deutsche bierkneipen van
Milaan konden bijeenzitten, bierdrinken en skat-spelen, dat is me een raadsel. Zoo
zwak of ziekelijk zagen de meesten er toch niet uit. Hoe moet dat met dezen, wanneer
1075 Italië nog eens mocht gaan meedoen!
En dat het daartoe toch nog eens komen zou was de meening van nagenoeg ieder dien ik
sprak. Juist in die dagen hadden de Kamerzittingen plaats, waarin de
ministerpresident Salandra zijn verklaringen omtrent den wensch der regeering haar

1080 handen vrij te houden uitsprak, en die waarin Giolitti zijn onthullingen deed over Oostenrijk's oorlogszuchtige bedoelingen reeds in 1913 aan den dag gekomen, en onder den invloed daarvan was de stemming verre van vredelievend. Heel de enorme Victor-Emanuel-galerij 'gonsde 's avonds van het stemmengerucht als in de verschillende kringetjes die zich telkens vormden het laatste parlementaire en oorlogsnieuws uit een of ander "supplemento straordinario" besproken werd, en overall citeerde men met

1085 instemming de commentaren van de bladen, die de ferme houding van de regeering prezen, en afgaven op de socialisten, die vrede wilden tet eiken prijs. Dergelijke commentaren vond ik in couranten van de meest uiteenlopende richtingen, zoo goed in den altijd heftig Fransch-gezinde "Secolo" als in den bezadigden "Corriere della Sera", die toch in vroeger tijden eerder triplicistisch placht te zijn. Alleen de

1090 socialistische "Avanti" maakte er natuurlijk een uitzondering op. Dat men, voor zoo ver ik dat als vluchtig toerist kon nagaan, in deze Noord-Italiaansche steden volstrekt niet afkeerig was van een deelneming aan den strijd bleek uit de groote voorliefde van het publiek voor alles wat militair was. Met

1095 groote, duidelijk uitgesproken sympathie volgde men overall de troepenbewegingen en exercities, voorbijmarcheerende soldaten werden met een vriendelijk gemurmel ontvangen, en sommige vurige vaderlanders klopten er een paar zoo *en passant* eens op hun rug. In de winkels zag men niet minder militaristische waren en imitaties van militaire equipmentstukken uitgestald dan hier in Parijs, ja meer nog, want tot het

1100 maken van dames-blouses die à s'y méprendre gelijken op officiers-tunieken, met sterren, tressen en galons inclus, heeft men het hier nog niet gebracht. Te Parijs houdt men zich voorloopig nog maar aan de politiemuts als dames-hoofddekseel, - en de draagsters weten wel wat zo doen, want het flatteert zo haast allemaal. Maar dat dat ook met de militaire blouses het geval zou zijn lijkt me niet waarschijnlijk, en daarom zullen ze er hier wel niet "in"-komen.

1105 Over de vraag wat Italië nu eigenlijk zou gaan doen had ik nog een onderhoud met een collega van een der Milaansche bladen, die vast overtuigd was dat het zich vóór het eind van den oorlog daarin gemengd zou hebben. Hij herhaalde wat we al meer gehoord hebben over de gevolgen van den oorlog in Lybië, waaronder Italië nog altijd lijdt, en over de geweldige versterking van de Oostenrijksch-Italiaansche grens, en voegde

1110 erbij, dat men op het oogenblik met alle macht aan het werk is om het bij het uitbreken van den oorlog nog absoluut onvoldoende krijgs-materiaal weer aan te vullen. Maar is men daarmee eenmaal ver genoeg gevorderd, dan zal men, zoo meende hij, gebruikmaken van het eerste het beste pretext om den gehaten Oostenrijkschen buurman den oorlog aan te doen. Een pretext moet er zijn, want al bestaat sinds begin

1115 Augustus de Driebond *de facto* niet meer, het is dan toch nog heel iets anders niet mee te doen in een agressieven oorlog door de bondgenooten zonder Italië er ook maar eenigszins in te kennen ontketend, of die vroegere bondgenooten zelf te gaan bevechten. Misschien kan, tusschen haakjes, het Turksch-Italiaansche incident te Hodeidah, als het voldoende wordt opgeblazen, thans wel als zulk een voorwendsel

1120 dienstdoen. Daarentegen schijnt de oorlogszuchtige stemming in Bulgarije, die juist op het oogenblik waarvan ik spreek bijzonder hoog gestegen was, zóó hoog, dat men in Italië elk oogenblik een in het strijdperk treden van de Bulgaren verwachtte, weer wat geluwd te zijn. Of dit al dan niet het gevolg is van de interventie van de diplomaten

1125 der geallieerden, die aan Bulgarije serieuze toezeggingen gedaan zouden hebben omtrent een belooning van hun rustig-blijven in den vorm van een gebieds-uitbreiding na den oorlog, zooals thans de Italiaansche kranten beweren, is moeilijk na te gaan. Voorloopig heeft deze wijziging van stemming de kans op een onmiddellijke "sortie" van Italië en Roemenië uit hun onzijdigheid om die reden weer minder waarschijnlijk

1130 gemaakt. Maar als het een quaestie van een voorwendsel is kan dat natuurlijk elken dag weer veranderen. Dat het optreden van Von Bülow, den handige, als gezant te Rome in den staat van zaken veel verandering zou kunnen brengen, geloofde mijn zegsman niet. Zelfs niet, wanneer, zooals van sommige zijden verwacht of beweerd werd, de nieuwe Deutsche

1135 gezant in opdracht had de cessie van Triëst en Trent in goeds harmonie door Oostenrijk, zij 't dan ook in een vorm die de Oostenrijksche gevoeligheid onaangetast laat, aan te bieden. Eenerzijds is het wantrouwen der Italianen in de twee vroegere bondgenooten te groot om veel waarde te hechten aan een aanbod, dat voor het geval de

1140 Duitsch-Oostenrijksche troepen de eind-overwinning mochten behalen niet veel waarde zou hebben; anderzijds bepalen de Italiaansche aspiraties zich niet tot Triëst en Trent alléén, en zou een aannemen van de voorstellen die Von Bülow in dien geest mocht doen dan toch altijd een laten-varen van de verdere aanspraken in zich sluiten. We zijn overtuigd - zoo zei mijn Milaneesche collega - dat we door erom te vechten méér zullen krijgen dan door aan te nemen wat Oostenrijk en Duitschland ons zonder

Naspeuringen van Paul Theelen: 23 december 1914

1145 vechten onder den druk der omstandigheden thans mochten aanbieden. En daarom geloof ik dat we er per slot van rekening toch om gaan vechten zullen. Misschien had mijn zegsman gelijk, misschien onderschatte hij ook wel de diplomatieke gaven van den vroegeren Rijkskanselier. Maar menschen, die het weten kunnen, schijnen dan toch in Italië wel van oordeel dat de nieuwe Deutsche gezant te Rome een reusachtig zware taak heeft, wil hij trachten te voorkomen dat Italië zich ten slotte 1150 toch nog in den oorlog gaat mengen aan den kant, dien zijn vroegere bondgenooten moeilijk anders dan als den "verkeerden" beschouwen kunnen...

Hier in Parijs bleek sinds de laatste week van November de toestand alweer 1155 aanmerkelijk dichter tot het normale genaderd te zijn. 't Zij de terugkeer der verschillende ministeries oorzaak is of symptoom, in uiterlijk en gewoonten wordt Parijs weer meer en meer het Parijs van vóór den oorlog. De winkels, die nog gesloten zijn, worden steeds schaarscher, de métro en de trams rijden weer tot tien uur, wat ook het sluitingsuur voor de restaurants geworden is, en, meest karakteristieke 1160 verbetering, schouwburgen en concertzalen hebben, zij het ook onder eenige beperkende bepalingen, hun deuren weer mogen openen.

Dat laatste vooral is een vreugd voor de Parijzenaars, die zonder morren maar niet zonder hartzeer zoolang van hun meest geliefd vermaak verstoken geweest zijn.

Onstuimig worden de theaters, de weinige die van de permissie gebruik hebben kunnen 1165 maken en hebben kunnen openen, bestormd. Nauwelijks is, een week van te voren al, een voorstelling aangekondigd, of de queues formeeren zich voor de bureaux, en de plaatsen vliegen weg. En die belangstelling geldt niet groote en belangrijke noviteiten, zooals vroeger, maar stukken en opera's van het klassieke répertoire, die elke Franschman kent en die een behoorlijke Parijzenaar onder normale omstandigheden 1170 in het geheel niet meer gaat zien. In het Théâtre Francais zijn het *Horace* en *Le Cid*, die zulk een razenden opgang maken, in de Opéra Comique de aloude *Fille du Regiment*, en de muzikale en lyrische matineeën in de Sorbonne en in de Gaîté zijn niet minder

druk bezocht. Wat de concerten betreft, de oorlog heeft als een van de meest 1175 onverwachte resultaten een verzoening gebracht tusschen Chevillard van het Lamouroux en Pierné van het Colonne-orkest; deze twee woedende concurrenten, die vroeger nimmer

elkaar's muziek uitvoerden, hebben zich nu gecombineerd, en geven elken Zondagmiddag 1180 gemeenschappelijke concerten in de Salle Gaveau. De leegten die de mobilisatie in de rangen van hun executanten gebracht heeft zouden hun trouwens niet in staat stellen elk afzonderlijk een volledig orkest bijeen te brengen. Het eerste concert werd Zondag vóór een week voor de helft door den een en voor de helft door den ander 1185 gedirigeerd, en maakte, naar ik van een der bezoekers hoorde, door het gezamenlijke gezang van de Marseillaise aan het slot door het geheele publiek, onder directie van Chevillard die zich naar de zaal wendde, een diepen indruk op alle aanwezigen.

Veel bezoekers trekken ook avond aan avond de beide Belgische theaters, waar het 1185 programma telkens afwisselt, en nu een Brusselsche klucht, dan een spectacle varié gegeven wordt. Maar over dit alles hoop ik binnenkort wat meer te kunnen vertellen, als ik gelegenheid zal hebben er zelf eens te gaan kijken.

Thans nog slechts een enkel woord over de reden van het grootere optimisme dat hier 1190 ia de laatste dagen te constateeren valt, en dat aanleiding heeft gegeven tot den terugkeer van de regeering -- met uitzondering van den minister van oorlog, die om de ingewikkeldheid van de verschillende diensten van zijn ministerie voorloopig nog maar te Bordeaux blijft -- en tot de verzachting van de strenge verbodsbepalingen op de openbare gemakkelijheden, die hier zoo lang gegolden hebben. Ik hoorde daaromtrent 1195 uit betrouwbare bron het volgende: Op het oogenblik dat de oorlog uitbrak was, voor zoo ver de lichte veldartillerie betreft, Frankrijk goed geëquipeerd, maar waren de zware veldkanonnen en de ammunitie daarvoor veel te weinig talrijk. Onmiddellijk is men met alle kracht aan het werk gegaan om den achterstand op dat punt in te halen, en de resultaten van den onverpoosden arbeid in de Fransche wapenfabrieken doen zich 1200 nu langzamerhand gevoelen. De nieuwe zware veldkanonnen, die onmisbaar zijn tegen de zware ondergrondsche vestingen, waartoe de vijandelijke loopgraven in Frankrijk zich langzamerhand hebben uitgedijd, moeten, naar ik vernam, prachtige resultaten hebben 1205 opgeleverd, en daardoor was het dat in de laatste acht dagen -- zooals ik liet ergens aardig gekarakteriseerd vond -- de Fransche communiqués een offensief karakter konden dragen, terwijl de Deutsche louter defensief waren. Men verwacht in vakkringen dat

dit verschijnsel zich in de eerstvolgende weken in steeds toenemende mate zal blijven 1205 voordoen, al zijn natuurlijk plaatselijke échecs altijd mogelijk, en dat het terugdrijven van den vijand uit het deel van Frankrijk dat hij op het oogenblik nog bezet houdt geregeld en systematisch zal kunnen worden voortgezet.

Hoe men in de beide laatste weken er over bijna het geheele front al op is 1210 vooruitgegaan kan men constateeren door de communiqués van al die dagen nog eens ter

hand te nemen en aandachtig door te lezen. Men zal er uit zien dat de Fransche artillerie voordeelen behaalde: bij Atrecht; in de buurt van de Aisne, bij Nampcel, tien kilometer ten noorden van Vic-sur-Aisne en ten noord-oosten van Vailly, ter hoogte van den Chcmin des Dames, waar de vijand ongeveer een maand geleden eenig succes had gehad; in het Argonnevoud, tusschen Souain en de westelijke grens van het bosch; in het bosch van Grurie; op de Hoogten van de Maas, waar bij Deuxnouds (bij Saint-Mihiel) vijandelijke batterijen vernield werden, en eindelijk in de Vogezen, ten noorden van Saint-Dié, waar het Fransche leger zijn posities aanzienlijk heeft kunnen versterken. Op deze wijze wordt langzaam en methodisch een algemeen offensief voorbereid, dat zonder deze voorbereidende successen der zware artillerie niet mogelijk zou zijn. En de gestadigheid waarmee die op zichzelf dikwijls schijnbaar onbeduidende resultaten kunnen worden gemeld geeft de gunstigste verwachtingen voor de toekomst.

De eigenschappen die op het oogenblik hier in Frankrijk bij regeerders en geregeerden het meest noodzakelijk zijn, zijn geduld en volharding. Den eersten ontbreekt het daaraan niet; men heeft zich reeds veel eerder geschikt in het vooruitzicht dat het lang zal duren, héél lang, maar dat de uitslag dan ook niet anders dan goed kan zijn. Als bewijs van de rustige, vertrouwende zekerheid waarmee de Fransche regeering den strijd voortzet moge dienen dat zij in het buitenland leverantiecontracten heeft lopen die over twee jaar zijn geëchelonneerd. En wat de "administrés betreft", - de verwachtingen die men aan de overzijde op grond van de "lichtzinnigheid" en de "wispelturigheid" der Franschen gekoesterd heeft zijn al te dikwijls teleurgesteld dan dat het nog noodig zou zijn hun lof te brengen. Eenheid, volbardenheid, vastberadenheid zijn hier in Frankrijk nog altijd even groot en bewonderenswaardig als toen de oorlog begon. Nu het gaat om leven en dood, erop of eronder, zullen de Franschen niet versagen, hoe lang het eindsucces nog op zich moge laten wachten. En heel de wereld is het, die de vruchten zal plukken van hun taaie vasthoudendheid.

1240 **In de Fransche Kamer.**

PARIJS, 22 Dec. (Reuter.) Viviani zeide in zijn Kamer-redevoering nog: Frankrijk zal hetgeen vernield is weder opbouwen. Wij zullen daarmede rekening houden bij het stellen van onze eischen tot schadevergoeding. In afwachting zullen wij onze taak vervullen met behulp van de belastingen, die het geheele land bereidwillig zal opbrengen.

Hulp voor de bezette provincies.

De ministerraad heeft in zijn laatste zitting besloten het Parlement een kredietaanvraag voor te leggen van 300 millioen frs., welk geld noodig wordt geacht voor ondersteuning van de bevolking der geoccupeerde departementen." De "Temps" is overtuigd, dat dit besluit algemeene instemming zal vinden.

ENGELAND.

Egypte, - "Versterkte" noord-oostkust plaatsen.

1255 LONDEN, 18 Dec.

(Van onze Londenschen berichtgever.)

Egypte verklaard tot een Britsch protectoraat - dat is een van de belangrijke gevolgen van den oorlog. De Khedive, die dwaas genoeg is geweest naar Konstantinopel te gaan en zijn lot te verbinden aan dat van den "zieken man", die gemeend heeft dat hij het uitgeteerde lichaam zal kunnen redden door het onder behandeling te stellen van de "dokters te Berlijn", heeft de kans verkeken ooit weder terug te krijgen de macht, of het schijntje van macht, dat hij tot heden aan de oevers van den Nijl mocht uitoefenen.

Het was te voorzien dat de oorlogstoestand tusschen Engeland en Turkije ontstaan, eerlang zou moeten leiden tot hetgeen nu is geschied en in elk geval kan gezegd worden dat de wereld thans precies weet, hoe Engeland tegenover Egypte staat, 't Is beter zóó - aan den tweeslachtigen toestand, welke tusschen beide landen bestond, is een einde gekomen, vermoedelijk voor goed, ten minste als de Bondgenooten ten slotte de overwinnende partij zullen geworden zijn in dezen bloedigen kamp om de suprematie in Europa.

1270 Egypte, dat sedert 1517, toen Sultan Selim I Cairo op de dynastie der Mamelukken veroverd had en zich tevens Sultan van Egypte had verklaard, een suzeraine staat van het Ottomaansche Rijk was geweest, zij het dan ook meestal een suzeraine staat, die zich bitter weinig aan den Sultan te Konstantinopel stoorde, is aan de heerschappij van de Halve Maan ontvallen. Daar zijn boeken vol te schrijven, en geschreven, over de geschiedenis van het Egyptische land en ik zal die geschiedenis dan ook niet pogen

hier in den breede in herinnering te brengen. Alleen zij aangestipt dat Egypte met de Engelsche geschiedenis eerst ten nauwste verbonden werd sedert de jaren toen het Suezkanaal werd geopend. Vóór dien, in het begin der vorige eeuw, in de
1280 Napoleonistische dagen, hebben Frankrijk en Engeland elkander den invloed in het oude land der Pharaoh's betwist, maar in den tijd dat Ismaël Pasha eerst in 1867 door een Turkschen Sultan was begiftigd met den titel van Khedive in plaats van dien van vali en in 1873 door een nieuwen firman begiftigd was met de rechten van een onafhankelijk
1285 soeverein, werd Englands positie in Egypte meer en meer van beteekenis. Ismaël Pasha was voor Egypte een vorst van beteekenis, die ontegenzegglijk voor de verbetering van de administratieve en economische toestanden van zijn gebied veel deed, doch de schatten die dat en zijn levenswijze kostten, putten de bevolking uit, welke meer en meer verarmd werd. Zijn groote uitgaven brachten er hem toe in 1875
1290 zijn 176.602 aandeelen in het Suez-kanaal voor £3.976.582 aan Lord Beaconsfield te verkoopen en met die daad heeft de eerste Khedive de onafhankelijkheid van zijn land voor goed prijs gegeven. Want toen zijn gevolgd de Engelsch-Fransche commissies, die naar den financieelen toestand in Egypte een onderzoek instelden; toen is gevolgd Ismaël's afzetting door den Sultan en diens vervanging door Tewfik Pasha in 1879; toen is gevolgd de opstand van Arabi Pasha, tegen wien Engeland alleen optrok, nadat
1295 Frankrijk verklaard had niet aan dat machtsbetoon te willen mededoen. Wij hebben daarna gekregen het bombardement van Alexandrië; den slag bij Tel-El-Kebir in 1882, die met Arabi Pasha's nederlaag eindigde; de zending van Lord Dufferin als High Commissioner, gevolgd door die van Sir Evelyn Baring, den lateren Lord Cromer, als consul-generaal en diplomatiek agent in 1884 en Engelsche militaire bezetting om de
1300 orde en de macht van den Khedive te herstellen en Engeland de schadeloosstelling van zijn oorlog te waarborgen. Sedert is de houding van Engeland steeds een tweeslachtige geweest. Weliswaar was door Sir Drummond Wolffs zending naar Konstantinopel in Mei 1887 bepaald, dat de Engelsche occupatie drie jaren zou duren en deze daarna door Engeland steeds voor een
1305 jaar hernieuwd kon worden als zulks noodig zou blijken, maar sedert is die bezetting permanent gebleven – Engeland had blijkbaar geen plan uit Egypte te gaan. Erkend moet worden dat Engeland rust en welvaart bracht in het zoo lang geteisterde land en dat de verdrukte Egyptenaren onder wijs bestuur van Lord Cromer, onder
1310 billijke bejegening, in betere condities kwamen. Maar toch, tweeslachtig bleef de toestand ontegenzegglijk en vooral in Frankrijk werd die met leede oogen aangezien. De Soedan-oorlogen, waarin generaal Gordon, wijlen Lord Wolseley, later Lord Kitchener zulk een beduidende rol speelden, zijn later gevolgd en in 1899 het Fashoda-incident, dat Europa op den rand van een Engelsch-Franschen oorlog bracht, eindelijk het
1315 Franco-Britsche tractaat van April 1904, waarbij Frankrijk aan Engeland de vrije hand in Egypte liet in ruil voor vrijheid van handelen in Marokkaansche aangelegenheden.

Sedert heeft Europa zich stilzwijgend bij de Engelsche bezetting van Egypte neergelegd en kon het land zich onder zoogenaamde Khedive-regeering, maar in werkelijkheid onder Engelsch bestuur, blijven ontwikkelen. Toen Lord Cromer in April
1320 1907 zijn ambt nederlegde en naar Engeland terugkeerde, kon zeker van hem worden getuigd, dat hij alles gedaan had om de toestanden aan den Nijl in alle opzichten te verbeteren. Zijn opvolger, Sir Eldon Gorst, trad in zijn voetstappen en had de moeilijkheden met de opkomende nationale beweging, die echter verliep na Englands
1325 verklaring dat zijn bedoeling niet was een protectoraat in Egypte te stichten, en toen na hem Lord Kitchener als Engelsch agent optrad, bleef van die nationale beweging niet veel meer over. Toen is de groote oorlog gekomen, juist op het oogenblik dat Lord Kitchener, die met vacantie in Engeland toefde, naar Cairo terug zou gaan, en door dien oorlog en Turkije's houding is Egypte thans geworden tot een Engelsch protectoraat – in werkelijkheid is niets veranderd, maar krachtens het
1330 oorlogsrecht is de verhouding van Groot-Britannië tegenover Egypte zuiverder geworden. Met den invloed van Turkije over het land aan den Nijl, voor zoover die nog bestond, is het voor goed gedaan.

De gebeurtenissen aan de Engelsche Oostkust geven natuurlijk nog steeds aanleiding tot gesprek, vooral sedert bekend is geworden dat het aantal slachtoffers van het
1335 Duitse bombardement en de aangerichte schade véél grooter zijn dan uit de eerste berichten bleek, en ook sedert bekend is geworden hoe men te Berlijn de zaak heeft opgevat. De verontwaardiging over de Duitse lezing is overal zéér groot, omdat men niet kan
1340 begrijpen hoe het mogelijk is dat men in Duitschland een dergelijke beschieting van onbeschermden steden tegen de Haagsche Conventie-bepalingen in, durft verheerlijken. De beschieting van Hartlepool kan men nog eenigermate begrijpen, ook al heeft die

1345 zich dan ook bij lange na niet bepaald tot het "fort" dat daar is, doch hoe ter
wereld de Duitschers konden spreken van Scarborough als een versterkte plaats, is
voor ieder hier totaal onbegrijpelijk – er is geen fort in den omtrek te bekennen en
een der bladen vertelt dat het eenige "openbare verdedigingstuig" is, een eeuwenoud
kanon, "dat als antiquiteit staat op het terras achter een der groote hotels". Als
1350 het de Duitschers er om te doen is geweest zich voor goed in Engeland gehaat te
maken, dan is hun dit door dit oostkustbombardement prachtig gelukt, en als ooit de
recruten van Yorkshire, die nu na de Kerstdagen zeker met honderden zullen
toestroomen, ooit tegenover den Duitschen vijand komen te staan, dan zullen zij
vechten als leeuwen om Scarborough, Whitby, Hartlepool te wreken.
Laatstgenoemde plaats vooral, heeft schrikwekkend geleden; daar is het aantal
slachtoffers wel het grootst: het aantal doden is er ongeveer 100 en het aantal
1355 gewonden loopt ver over dit cijfer heen, en onder hen bevindt zich een aantal vrouwen
en kinderen. Tal van huizen zijn deerlijk gehavend door het Duitse granaat-vuur en
het merkwaardige is wel, dat het fort, of beter de artillerie-batterij aan de haven,
die dan toch het hoofddoel van het vijandelijke geschutvuur had moeten geweest zijn,
hoegenaamd niet geleden heeft. De correspondent van de "Times" meldt, dat het
1360 gedeelte van de stad, waar de gegoede burgerij woont het meest te lijden had. De
winkelstraten werden nagenoeg niet getroffen en de dokken en fabrieken kwamen er met
geringe schade af. Drie kerken, het postkantoor te West-Hartlepool en een school,
alsmede een kinema-theater te Hartlepool werden zwaar beschadigd, ook de gasfabriek,
waar de schade echter gemakkelijk te herstellen schijnt. Openbare gebouwen ontsnapten
1365 aan het vijandelijk vuur. Vreeselijk zijn de verhalen van de wijze, waarop rustige
burgers door dit bombardement gedood of verminkt werden.

Engelsche persstemmen.

1370 LONDEN, 22 Dec. (Reuter.) De verhalen over de paniek, die volgens de Duitse bladen
veroorzaakt zou zijn door de aanvallen der Duitschers op de Engelsche kust, worden
weergegeven door de Engelsche pers met een gemengd gevoel van vermaak en verbazing
over de vindingrijkheid, waarvan enkele dier verhalen blijk geven.
Zoo zegt kapitein Persius in het "Berl. Tagebl.", dat Scarborough de belangrijkste
1375 haven is op Englands Oostkust tusschen de Theems en de Humber en beschermd wordt
door kolossale batterijen. De Engelsche bladen merken naar aanleiding hiervan op, dat
te Scarborough slechte één kanon stond, een oud stuk geschut, driehonderd jaar
geleden gegoten, als een curiosum in de ruïnen rondom de bouwvallen van het
middeleeuwsch kasteel. Dit stuk geschut zou de verontschuldiging moeten zijn voor een
moord op vrouwen en kinderen, door hen die door den minister van marine Churchill
1380 genoemd zijn "moordenaars der kinderen van Scarborough." Ten overvloede heeft lord
Derby in een rede, gisteravond gehouden, te Boorle, eraan herinnerd, dat prins
Heinrich van Pruisen twee jaar geleden Scarborough bezocht en zeer goed wist, dat
deze stad een onversterkte badplaats is.
Persius beschrijft Scarborough ook als een belangrijke stad voor de graanverschepping
1385 en spreekt de hoop uit, dat ten gevolge van dien overval, belangrijke ladingen in de
diepten der zee bedolven zouden zij, Scarborough is echter niets anders dan een
strand met een kleine haven voor jacht en visschersschuiten; een handel, als waarvan
sprake is, wordt er niet gedreven.
Het feit dat kan dienen als het sterke argument tegen de Duitse paniek-verhalen is,
1390 dat door de spoorwegmaatschappijen pleziertreinen zijn ingelegd, die duizenden naar
de drie gebombardeerde steden brachten, waar de straatjongens goede zaken deden door
den door het verkoopen van stukken van granaten en andere souvenirs.
De aandacht der Engelsche couranten wordt meer in beslag genomen door een artikel in
1395 de "Köln. Ztg.", waarin feitelijk de leer wordt verkondigd, dat de omstandigheden en
de gebeurtenissen Duitschland hebben ontslagen van elke verplichting zich te houden
aan de internationale overeenkomsten nopens de oorlogvoering.
Tweemaal verklaart de "Köln. Ztg." dat de bepalingen van de Haagsche Conventie
omtrent de beschieting ter zee verplichtingen opleggen alleen voor het geval dat alle
1400 oorlogvoerenden contracteerende partijen zijn, doch dat men er zich thans niet aan
behoeft te houden omdat Servië, Montenegro en Turkije de Conventie niet geteekend
hebben.
Een ander argument van de "Köln. Ztg." is dat Groot Brittanië zooveel bepalingen
heeft geschonden, dat het thans geen recht meer heeft zich er op te beroepen.
Teneinde deze argumenten te staven verzamelt het Keulsche blad alle valsche
1405 beschuldigingen, welke het zich van het begin van den oorlog af tegen Engeland heeft
uitgebracht in zake de beweerde gevangennemingen van ziekenverplegers van het Roode
Kruis, het vermoorden van gevangenen, enz.
De "Times" zegt in een bespreking van deze artikelen: misschien moeten wij dankbaar

1410 zijn voor de preliminaire verklaring, dat Duitschland geen enkelen regel betreffende
1410 beschaafd oorlogvoeren zal eerbiedigen, voor zoover het den oorlog met Engeland
betreft. De "Times" voegt echter aan toe, dat het eenigszins verwonderlijk is, dat
Duitschland een dergelijk verklaring aflegt, juist op het oogenblik nu het de wereld
tracht te overtuigen, dat het een groot en verdiend succes heeft behaald.

1415 **Medewerking.**

LONDEN, 22 Dec. (Reuter.) De geestdrift, waarmede alle gemeenschappen in het Britsche
rijk, hoe verschillend ook van afkomst en temperament, wenschen mede te werken tot
voortzetting van de oorlog, is weder gebleken uit twee treffende feiten, hoewel van
1420 zeer verschillend belang. Het eerste is de oprichting van een overzeeschen Britschen
bond, die zich ten doel stelt door inschrijvingen onder de drie millioen Britsche
onderdanen, die in het buitenland wonen, een som bijeen te brengen om aan de vloot
een nieuw schip toe voegen. De Admiraliteit heeft het plan goedgekeurd en de koning
heeft het beschermheerschap van den Bond aanvaard.

1425 Het tweede is de publicatie van een nieuwe lijst van bijdragen van de verschillende
stammen van Roodhuiden in Canada.

De gestorte sommen zijn weliswaar gering, maar bewijzen toch hoe gaarne de inlanders
aan hun blanke overheerschers hulp willen komen.

Een benoeming.

1430 LONDEN, 22 Dec. (Reuter.) (Officieel.) Admiraal Sir George Callaghan is benoemd tot
opperbevelhebber te Nore, als opvolger van admiraal Sir Richard Poore.

Het vluchtelingen-vraagstuk.

1435 Het aantal Belgische vluchteling neemt in Engeland voortdurend toe en men heeft nu
ook hier het moeilijke vraagstuk van de verzorging dezer vluchtelingen onder de oogen
te zien, waarbij de grootste moeilijkheid wel deze is, om aan de vluchtelingen arbeid
te verschaffen. Wij kennen deze moeilijkheden al, in Engeland, waar nu ook
langzamerhand vele particulieren die vluchtelingen opnamen, hunne menschlievendheid
niet langer kunnen volhouden, komen ze thans in sterke mate aan de orde.

1440 De "Daily News" merkt ten aanzien van het vluchtelingen-vraagstuk op, dat het
bezwaarlijk zal zijn de vluchtelingen aan arbeid te helpen, wil men de eigen
arbeidersders niet benadeelen. Maar het blad oppert nu het denkbeeld, kapitaal bijeen
te brengen ten einde de vaklieden onder de vluchtelingen in staat te stellen alvast
1445 te beginnen met de vervaardiging van verschillende benoedigdheden bij den opbouw van
het verwoeste België noodig: Deuren en vensters, tafels en stoelen, bedden en kasten,
enz. Dat denkbeeld is zeker de overweging ten volle waard.

TURKIJE.

In den Russischen Kaukasus.

1450 KONSTANTINOPEL, 22 Dec. (W. B.) Volgens officieel bericht uit Artwin in den
Russischen Kaukasus is daar het vaandel van het hulpregiment, dat aan de gevechten
van Kars in 1877 deelnam, plechtig ingehaald. Dit vaandel werd destijds niet
uitgeleverd aan den vijand, maar, in afwachting van de bevrijding van het Russische
juk door de familie van den in slag gevallen vaandeldrager bewaard.

1455 (Kars, hoofdstad van het Russisch gouvernement van dien naam in den Kaukasus werd in
1877, gedurende den Russisch-Turkschen oorlog eerst in Mei en daarna in November door
de Russen ingesloten in den nacht van 17 op 18 Nov. stormenderhand ingenomen.
Bij den vrede van Berlijn (1878) werd de stad aan de Russen toegewezen. Red. Hbld.).

1460 **Turksch legerbericht.**

KONSTANTINOPEL, 22 Dec. (W. B.) Uit het hoofdkwartier wordt bericht: Aan het front in
den Kaukasus deden onze troepen onverwacht een nachtelijken aanval op de Russische
stellingen bij Elagoes Arhi, 30 K.M. ten oosten van Keuprikeui. De vijand leed zware
verliezen aan doden en gewonden en sloeg op de vlucht.

1465 De Indische bezettingstroepen in Egypte deserteeren bij massa's en komen met wapens
en al tot ons.

In den Kaukasus

1470 De correspondent van de Petersburgsche "Beurscourant" te Tiflis seint, dat de
krijgsverrichtingen in de richting van Van worden voortgezet, ondanks de gruwelijke
koude en de sneeuw. Voornamelijk wordt gevochten in de Alasjgerdvallei. Herhaaldelijk
pogden sterke Turksche afdeelingen aanvallen op de Russische strijdkrachten te
Marakilissi en Alasjgerd, maar zij werden gedwongen met hevige verliezen terug te
trekken. Bij Dutach werd vele dagen achtereen gevochten. De vijand begon het

1475 offensief, met gebruikmaking van zijn zware artillerie, van Erzeroem overgebracht; het doel was de Russen om te trekken. De Russen echter waren tijdig op de hoogte van de Turksche plannen en nadat ze de Turken met zware verliezen hadden teruggedrongen trokken ze van Dutach weg.

1480 De correspondent maakt melding van het optreden van Arabische regimenten, die vooral ook bij Dutach dapper vochten, maar die ontzaglijk van de koude hebben te lijden. Vele gevangenen hadden bevroren handen en voeten. De ellende onder de Arabieren vermeerde nog door het gebrek aan levensmiddelenaanvoer.

OOSTENRIJK.

1485 **Een verklaring van den Chef van den Oostenrijksche Generalen Staf.**
In een onderhoud met den Italiaanshien journalist Santoto, die aan de zijde van het Drievoudig Verbond staat, verklaarde de Oostenrijksche chef van den Generalen Staf, Konrad von Hötzendorf, dat de geheele beteekenis van den strijd moet worden gezocht aan het front in Polen. De strijd tegen Servië is slechts een onderdeel, dat

1490 tengevolge van de gebeurtenissen in Polen eveneens zijn oplossing zal vinden. De generaal verzekerde, dat hij nooit den strijd tegen Italië had voorbereid, noch een militaire politiek tegen Italië had gevoerd. Wel had hij voor de verdediging van alle grenzen gezorgd, zooals zijn plicht was. Hij eindigde met zijn volle vertrouwen uit te spreken in het Oostenrijks-Hongaarsche leger, dat trouw de roepstem van den

1495 Keizer volgde en getoond heeft, dat alle nationaliteitsgeschillen verdwijnen, wanneer het het welzijn van den geheelen staat op het spel staat, waardoor de toewijding van allen afzonderlijk wordt geëischt.

VEREENIGDE STATEN.

1500 **Voor de Belgen.**
LONDEN, 23 Dec. (Eigen bericht.) Te New-York heeft mevrouw Vandervelde (de echtgenoot van den socialistischen leider, die thans minister van staat is) ten bate van het Belgische ondersteuningsfonds een redevoering gehouden. Zij werd met groote geestdrift begroet. Na de rede werd een inzameling gehouden en vijf groote manden

1505 werden met banknoten gevuld. Het fonds heeft te New-York nu een bedrag van 700,000 dollars bereikt.

Naturalisatiestukken te koop.

1510 De "Times" meldt uit New-York, dat te Hoboken, waar sedert het begin van den oorlog de Duitsche schepen zijn opgelegd, een nieuw bedrijf is opgekomen, n.l. de verkoop van documenten van Amerikaansch burgerschap aan de zeelieden der Duitsche schepen. Het heet, dat de verkoopers van die stukken Nederlandsche en Zweedsche zeelieden zijn, die zich zelf voor naturalisatie aanmelden en nu hun naturalisatiebewijzen aan de Duitschers afstaan, die hopen op deze wijze als Amerikaansche burgers het

1515 vaderland te kunnen bereiken. De regeering heeft een onderzoek geopend.

AVONDBLAD. Tweede Blad.

1520 **Zeebombardeement.**
De Duitsche demonstratie tegen de Engelsche kust heeft weer een punt naar voren gebracht, dat vanouds, in den zeeoorlog en bij marinemannen, een groote rol heeft gespeeld. Engeland en Duitschland zijn reeds weer langs den weg van Reuter- en Wolff-communicé's bezig, de al of niet volkenrechtelijke toelaatbaarheid hunner

1525 wederzijdsche gedragingen te verdedigen. Er blijft in deze voortdurende kniebuigingen voor de uitdrukkelijke rechtsregels, toch wel iets zeer treffends liggen. Nadat van Engelschen zijde aan Duitschland verweten was, open en onverdedigde kustplaatsen gebombardeerd te hebben, in strijd met de daarop bestaande tractaten, is nu van Duitsche zijde de repliek gekomen, dat ook Engeland open steden niet heeft geëerbiedigd. Sedert weken, seint W. B. uit Berlijn, zijn immers in strijd met het volkenrecht de Belgische kust- en badplaatsen beschoten, en is daar is groote schade aangericht.

1530 Het is in 't billijke belang van het volkenrecht gewenscht, vast te leggen, dat deze twee zaken toch in 't geheel niet gelijk staan. Wat de Engelsche beschietingen der Belgische kustplaatsen gedaan hebben, is in elk opzicht toegelaten door de oude en nieuwe regels van het oorlogsrecht. Het Duitsche bombardement van de Engelsche kustplaatsen, voor zoover die onverdedigd en onversterkt waren, strijdt met den in 1907 vastgestelden tractaatsregel. Men kan er over redeneeren, of deze regel houdbaar en praktikabel is - ter zijde gesteld

1540 geworden is hij.

- Open, onverdedigde plaatsen, met eene levende burgerbevolking, moeten – zegt die regel – worden ontzien. Het ware evenwel een misverstand, te meenen dat elke beschieting van "open kustplaatsen" onrechtmatig zou zijn. Niet dit kenmerk, doch wel de vraag of een plaats basis is, deel uitmaakt van een gebied van militaire operatiën, geeft den doorslag. Dit is met de ongelukkige Belgische kustplaatsen het geval. Eenmaal binnen het strijdgebied getrokken, waarschijnlijk tot standplaats strekkende voor militaire staven, bureau's, groepskwartieren, commando's en troepenlogies, is haar elke rechtsbescherming tegen beschieting door den vijand be?
- 1545 men.
- 1550 Het is bijkans onbegrijpelijk, hoe de deskundige afzenders de Berlijnsche repliek haar in dezen vorm meenen te kunnen aanbieden.
- Ook het officieele werk over *oorlogsgebruiken* het Duitschen leger zegt: ? eene beschieting is ook gerechtvaardigd en militair aangewezen, wanneer een onverdedigde plaats dient voor doormarsch, voor dekking van opmarsch of terugtocht, tot
- 1555 voorbereiding of dekking van taktische bewegingen, tot opneming van voorraden, enz. Belsissend is alleen de waarde, welke de betreffende plaats onder den bestaanden oorlogstoestand voor den vijand bezit." In deze gevallen, zegt de commentaar, is een bombardement ook van onverdedigde plaatsen niet in strijd met de Haagsche conventies, want de bezetting vormt hier een deel van de geheele vijandelijk aanvals- of
- 1560 verdedigingsstelsel.
- Het is dus niet in te zien, hoe de beschietingen der Belgische kustplaatsen met het volkenrecht zou strijden.
- Van de Engelsche kustplaatsen, voor zoover zij open en onversterkte plaatsen zijn, is
- 1565 het een ander geval. Zij zijn beschoten in strijd met den regel, in 1907 door de Haagsche Conventie opgesteld: "het is verboden, met oorlogsschepen havens, steden, dorpen, nederzettingen of gebouwen te beschieten, die niet verdedigd zijn." Natuurlijk geldt ook hier de uitzondering, dat de beschieting van depôts, vlootwerven enz., geoorloofd oorlogswerk blijft. Maar daarop wordt hier geen beroep gedaan.
- 1570 Het is evenwel goed, om ook dit punt nog iets dieper te bezien. Meer en meer blijkt immers, dat men er vaak met het aanhalen der enkele Haagsche regels niet af is. Voor een deel zijn deze wel in eene te oppervlakkige stemming tot stand gekomen. Zoo was het verbod van 't zeebombardement van open plaatsen vóór de Haagsche tractaten onder de oorlogsgebruiken niet als gemeen goed te beschouwen.
- 1575
- Wat de Duitschers op de Engelsche oostkust hebben toegepast, is het typische "*schrikbombardement*," dat als strijdmiddel zeer langen tijd in eer is geweest, en vooral bij hen, die op aanvallen tegen Engeland zonnen, steeds op 't programma stond. In 1844 gaf de Prins de Joinville een betoog, om in geval van oorlog met Engeland
- 1580 Albions rijke kustplaatsen met scheepsgeschut te verwoesten. Een betoog, dat veel later, in 1882, door eenen anderen Franschen admiraal werd overgenomen. Een geruchtmakend artikel van de *Revue des deux Mondes* kwam toen zeggen; "De rijkdom is de ruggegraat van den oorlog. Alles wat den vijand in zijn rijkdom aantast, is niet alleen gerechtvaardigd, maar noodig. Men zal er dus op voorbereid moeten zijn, pantserschepen ook de vreedzame havenplaatsen van den vijand te zien bestoken en vernielen. Dat is vroeger zoo gebeurd, en zal meer gebeuren."
- Die uitlatingen van De Joinville hadden een scherpe terechtwijzing van Engelschen kant, door de Hertog van Wellington, uitgelokt. "Wat in 's hemels naam kan een man van zijn positie", schreef deze, "bewegen een strijdmiddel aan te hevelen, dat zoo
- 1590 door alle beschaving verboden wordt?" En er stak eene zekere consequentie in. Reeds in 1694 had de Engelsche regeering de beschieting van Dieppe, Havre en Calais, alleen als middel van terrorisme, verboden. In 1806 daarentegen zag het tegen eene beschieting van Kopenhagen niet op. In den Krimoorlog hebben de Engelsche kruisers zich zorgvuldig van andere beschieting dan van stapelplaatsen en magazijnen,
- 1595 onthouden.
- Maar toen in 1888 de groote Engelsche kustmanoeuvres gehouden werden, waarbij de Britsche vloot haar eigen rijk aanviel, "vernielden" zij zelve (in schijn natuurlijk) Freenock, beschoot de badplaatsen aan de Clyde, bombardeerde het eiland Wight, en bedreigde zelfs Liverpool!
- 1600 De nieuwe vloottechniek had waarschijnlijk in deze verandering van geest wel de hand. De volkenrechtsjurist Enkine Holland protesteerde in een aantal artikelen in de "Times" tegen deze manoeuvres, die verkeerde rechtsbegrippen bij de marine hadden aangetoond, maar talrijke marinemannen kwamen voor hun taktiek op en de bekende admiraal Lord Beresford verdedigde het algemeene vernielingsrecht. "We know of no
- 1605 means more efficacious for making an enemy feel the pinch of war..." Een treurige vermaardheid heeft de beschieting van het bloeiende Valparaiso door de Spanjaarden,

in 1866, gekregen.

Ook in Duitschland werd het, middel, b.v. bij Von Holtzendorff, verdedigd.

"We know of no means more efficacious for making an evening feel the pinch of war..."

1610 Maar ook nog in 1904 bombardeerde de Japansche vloot het Russisch quarantainestation San-shan-Fao.

In 1912 wilde Turkije zich beklagen over de beschieting van Beiroet door de Italianen, maar deze werd door de aanwezigheid van torpedojagers in die haven gemotiveerd.

1615 Ongetwijfeld is nu aan al deze militaire opvattingen, door de volkenrechtsbeweging een sterke band aangedaan. Sinds het jaar 1895 heeft het Institut de Droit International op 't verbod van beschieting van open en onverdedigde plaatsen aangedrongen. Met den bovengenoemden prof. Holland was generaal Den Beer Portugael
1620 hiervan een van de krachtigste verdedigers. In 1899 bracht de Eerste Vredesconferentie het niet verder, dan de wenschelijkheid van 't verbod uit te spreken. De tweede, in 1907, stelde het bij tractaat vast, en ook Duitschland werkte daartoe mede. Den stoot gaven eigenlijk de Vereenigde Staten, die den regel reeds in hun eigen marinereglement hadden opgenomen.

1625 Men kan evenwel niet zeggen, dat daarmede oud, ingeburgerd recht werd geboekstaafd. Het was veeleer een overtreden beginsel van jongen datum, dat de mogendheden toen hebben aanvaard. De ervaring leert meer en meer, dat in de praktijk nog onderscheid tusschen het vanouds gegroeide en het nieuw gebakken volkenrecht blijft bestaan. De beschietingen der Belgische en der Engelsche plaatsen verschillen hierin, dat de
1630 eerstgenoemde ook door het oude recht gedekt, de laatste door het nieuwe afgekeurd wordt.

Iets over Ballonphotographie.

1635 Reeds geruimen tijd is men zoekende naar eene bevredigende oplossing om met ballonphotographie, die betrekkelijk nog in haar kindsheid verkeert, practische resultaten te verkrijgen met het oog op het maken van kaarten. De oudere methode, de topographie, geeft natuurlijk alles wat men wenschen kan. Echter eene zeer nauwkeurige topographische opneming, dus eene op groote schaal, vereischt veel tijd, geld en personeel. Indien de photographische methode gevolgd wordt, zal men hierin op
1640 besparing kunnen rekenen.

Gedurende de laatste jaren nu is men erin geslaagd door middel van de stereophotogrammetrie zeer goede kaarten leveren, die practisch in geen enkel opzicht bij de op de gewone wijze samengestelde ten achter staan. Men gaat te werk volgens deze methode: van twee punten waarvan de ligging onderling nauwkeurig moet zijn
1645 bekend, neemt men photo's, waarbij hetzelfde toestel wordt gebruik en de optische as der camera horizontaal wordt gesteld. De punten moeten zoodanig zijn gelegen, dat ze op een voldoende afstand van elkaar zijn, tevens moet men van uit het eene punt het andere kunnen zien, hetgeen noodig is om door middel van een kijkerinrichting op de camera de optische ? evenwijdig aan zichzelf te verplaatsen, m.a.w. in beide punten
1650 moet de photographische plaat in eenzelfde loodrecht vlak zijn gelegen.

De camera teekent op de plaat een heel fijn kruis en nu kan men door op de beide den afstand van dezelfde kenbare punten te meten zoowel horizontaal van den staanden arm, als verticaal van den liggenden arm van het kruis, de ligging van die punten ten opzichte van de basis, hier de afstand der punten waar de beide photo's genomen zijn,
1655 berekenen.

Men heeft hier dus eene vereenvoudigde triangulatie. Echter, hoe veel besparing deze methode ook heeft toch is zij in ontoegankelijk en vooral in heuvelachtig en beboscht terrein zeer moeilijk. Daarentegen geeft zij groote voordeelen in het hooggebergte, en op deze wijze is dan ook een groot deel der "Hooh-?pen met zijn gevaarlijke
1660 gletschers en sneeuwvelden op deze wijze in kaart gebracht. De camera kan ingericht zijn met een wijdhoeklens.

Bij de opneming uit een ballon is de methode anders. Daar men van een ballon uit geene tijdoptneming kan doen, zooals doorgaans voor wijdhoeklensen noodig is, moest men om een betrekkelijk uitgebreid panorama te photographieren iets anders bedenken
1665 dan eene camera met één enkele wijdhoeklens. Om te beginnen is het bij de opneming uit een ballon gewenscht dat de optische as, zooveel mogelijk verticaal zij. Deze voorwaarde verbonden met die om een zoo groot mogelijk panorama te verkrijgen heeft geleid tot de uitvinding van "Scheimpflug's panorama-camera". Scheimpflug is een Oostenrijksch zeeofficier, die zich op topographisch gebied veel naam heeft
1670 verworven. Zijne uitvinding komt hoofdzakelijk neer op het volgende:

De camera bestaat uit een samenstel van 8 camera's, waarvan er één in het midden zooveel mogelijk verticaal wordt opgesteld (d.w.z. de optische as hiervan is

verticaal), terwijl de 7 andere hierom heen gegroepeerd zijn onder hellingen van 45 gr. met de eerste. Op deze wijze kan men voor elke camera eene gewone lens gebruiken, terdijl men hiermede een gezichtsveld bereikt van plm. 140 gr.; verder is deze camera geschikt voor korte momentopnemingen. Het aantal zij-camera's is zoodanig gekozen, dat in verband met hun beeldhoek, in twee raast elkander opgestelde camera's een klein deel van het op te nemen terrein voorkomt, hetgeen noodig is, om na reproductie deze photo's aan elkaar te passen. Dit reproduceeren nu is bet moeilijkste en tijdroovendste werk.

Zullen de photo's, verkregen door de hellende zijcamera's als eene voortzetting beschouwd worden van die verkregen met de middelste, dus verticaal werkende, dan dient men die photo's te projecteeren in de beeldvlakte der verticaal werkende camera. Dit geschiedt door middel van een "photoperspectograaf", ook een uitvinding van Scheimpflug en Kammerer; de beschrijving hiervan ligt niet binnen het bestek van dit opstel. Alleen zij nog opgemerkt, dat hiervoor noodig is, dat de hoeken der optische assen van de camera's onderling nauwkeurig moeten bekend zijn. Deze vindt men uit een photo, genomen 's nachts, van een deel van den sterrenhemel. De camera wordt nu verticaal naar boven gesteld. Uit het negatief kan men mathematisch zuiver deze hoeken vaststellen. Er doen zich echter nog andere moeilijkheden voor. De optische as der middelste camera moet natuurlijk verticaal zijn. Dit zal nu wel nooit precies 't geval zijn in een beweeglijken ballon. Is die afwijking groot, dan heeft er aan den rand verteekening plaats. Heeft men in eenig op te nemen terrein drie punten, welke onderlinge ligging zuiver bekend is, dan kan men door vergelijking van die punten onderling, in het negatief, de helling der optische as bij de opneming precies berekenen en hiermee rekening houdende met het stellen der photoperspectograaf, die eigenlijk is een photographische transformator, het geheele panorama tot een horizontale projectie herleiden. Bij opneming van onbekend land heeft men natuurlijk niet zulke punten beschikbaar en moet men de helling zoo goed mogelijk schatten; hiervoor heeft men zeer fijne instrumenten.

Men rekent dat op deze wijze door middel van één panorama eene oppervlakte wordt gefotografeerd waarvan de middellijn is 5 maal de ballonhoogte. Men neemt nu op afstanden, op ongeveer driemaal de ballonhoogte van elkaar gelegen telkens nieuwe panorama's, zorgende de hoogte zooveel mogelijk gelijk te doen zijn. Op deze wijze werkende wordt telkens voor een voldoende overlap gezorgd, d.w.z. een zelfde terreindeel wordt steeds op twee panorama's tot zuivere orthogonale projecties gevormd, waarvan de schaal natuurlijk precies gelijk moet zijn, hetgeen men verkrijgt door hij het reproduceerden het verschil in hoogte van den ballon bij de respectieve opnemingen in rekening te brengen; dan worden al deze panorama's aan elkaar gepast en de kaart is klaar. Dit schijnt alles heel eenvoudig, doch er doen zich hierbij moeilijkheden voor. In vlak terrein is het ook werkelijk eenvoudig, doch bij heuvelachtig terrein verandert dit. De projecties (de kaart die aldus verkregen wordt is een orthogonale) van punten hooger of lager gelegen dan bet snijpunt van de optische as der camera met de aardoppervlakte (en op het horizontale vlak door dit punt gebracht projecteert men alle punten) verplaatsen zich naar buiten of naar binnen, welke verplaatsing grooter is naarmate zich het punt verder van het voetpunt bevindt. De hogere punten als bergtoppen enz. worden dus naar buiten verschoven. Dit bezwaar wordt op de volgende geniale wijze ontgaan. Scheimpflug nu brengt door middel van de stereogrammetrische methode met behulp van een zoogenaamden stereocomparator in de vogelperspectief, hoogtelijnen aan op gelijken afstand. Er worden dus een aantal "zones" gevormd van eene kleine afmeting. Nu wordt elke "zone" geprojecteerd op het horizontale vlak, dat men zich getrokken denkt midden tusschen twee zulke hoogtelijnen of hoogtevlakken. Bij elke projectie heeft er dus nog eene kleine verschuiving plaats, doch is dit bij het latere samenstellen niet hinderlijk, het andere wordt door retouche verholpen.

Men moet er rekening mede houden, dat de projecties der "zones" aldus verkregen eene verschillende schaal hebben, die grooter wordt naarmate het punt hooger, dus dichter bij het objectief der camera is. Dit wordt dan ook bij het samenstellen van de kaart veranderd, zoodat ten laatste al deze "zones" herleid worden tot eene projectie in den horizon van het voetpunt. Ten einde die hoogtelijnen gemakkelijk te kunnen inschetsen is het noodig, dat de verschillende panorama's niet verder van elkaar genomen worden, dat tweemaal de hoogte van den ballon, opdat de beide panorama's een groot aantal kenbare punten samen voorkomen.

Zooals boven is opgemerkt, rekent men bij bijv. een ballonhoogte van pl.m. 1500 M. op elke $4\frac{1}{2}$ K.M. een nieuw panorama. Heeft de ballon een snelheid van zeg 60 K.M. p. uur, dan kan men rondweg, bij gunstige omstandigheden in 1 uur eene oppervlakte van 250 vierkante K.M. fotografheeren. Voor nieuw te exploreeren landen kan men de hoogte grooter nemen en dus in dienzelfden tijd veel meer terrein in kaart brengen. Daar het

1740 wel nooit voor zal komen dat bij twee panorama's de ballonhoogte even hoog is, dient men bij het samenvoegen van die panorama's hierop te letten. Door vergelijking van twee kenbare punten op twee naast elkander genomen panorama's met hun plaats op het negatief, kan men de schaal der verschillende panorama's nagaan en bij samenstellen tot dezelfde herleiden

1745 Heeft men aldus een gebied in kaart gebracht, dan zijn alle punten en vlekken natuurgetrouw weergegeven. Voor luchtvaarders zelf is het echter een vereischte zich ten allen tijde te kunnen oriënteren; het zal nu echter voorkomen, dat de indruk van een terrein opgenomen bijv. in het voorjaar eene totaal andere is dan in 't najaar, aangezien bijv. in 't najaar groote korenvelden tevergeefs te zoeken zijn, zoodat dus kenbare punten, die in 't eene geval een bepaald karakter aan een landstreek geven, 1750 later niet meer te vinden zijn. In hoeverre dit een groot bezwaar is zal de practijk moeten uitwijzen.

In het algemeen zal men dus bij het opnemen en in kaart brengen door middel van ballonphotographie, beginnen met een basis te meten en de uiteinden hiervan zoo kenbaar te maken, dat ze op 't negatief gemakkelijk teruggevonden kunnen worden. Deze 1755 basis dient ter bepaling van de schaal der panorama's. Kan men gemakkelijk verdere punten daarop trianguleeren of vastleggen, zooveel te beter, deze kunnen dan weer dienen om bij het verder werken zich te oriënteren.

Is het vastleggen van kenbare punten ten eenen male uitgesloten of niet bepaald noodig, zooals bijv. bij eene exploratie, dan is toch eene op deze wijze opgenomen 1760 landstreek, dus door aan elkander passen der panorama's veel beter en nauwkeuriger dan ééninge vluchtige opneming gedaan met "kompas en schrede". Op den langen duur worden natuurlijk èn in schaal èn in afstand grootere fouten gemaakt, doch zoodra men aansluiting heeft verkregen met bekende punten, kan men het terrein daarin passen, zoodat de betrekkelijke afstanden practisch juist zullen zijn.

1765 Aanbeveling verdient om in de eerste plaats de waterlopen te volgen, deze zijn 't meeste kenbaar en als toegangsweg het meest van belang. Den terugweg kan men maken hieraan evenwijdig, doch zorgende dat men een behoorlijken overlap op beide panoramastroken krijgt. Zulke eerste tochten vormen als 't ware een geraamte, dat later door dwarstochten opgevuld moet worden.

1770 De panorama's dienen direct in het hoofdbivak ontwikkeld te worden en daar gekopieerd, terwijl daarna de oorspronkelijke negatieven met alle gegevens aan een daartoe ingericht instituut moeten worden gezonden. Een zoodanige inrichting is die van 't Instituut Scheimpflug, dat ook daarvoor speciaal geschoold personeel er op nahoudt.

1775 Behalve de kosten van aanschaffing, van ballon en apparaat met alles wat daarbij behoort, heeft men nagegaan wat de werkkosten van zoo eene opneming bedragen en is men gekomen tot 't volgende:

Voor eene eenvoudige eerste verkenning, dus betrekkelijk groote hoogte, en weinig 1780 panorama's: f1.50 per vierkanten kilometer; zijn in een gebied een voldoende aantal punten bepaald, dan geldt voor een zuiver loodrechte vogelperspectief f2.50 per vierkanten K.M. en ten laatste voor eene zuivere orthogonale projectie f6 tot f9 per vierkanten K.M. Er zijn echter aan de eerste aanschaffing groote kosten verbonden. Bij een bestuurbaren luchtballon komen natuurlijk loodsen, inrichtingen om het gas te leveren enz. enz. Stapt men echter hier overheen, dan is de exploitatie veel 1785 goedkooper dan eenige andere wijze van werken.

Voor hydrographische doeleinden gelden in hoofdzaak de bovengenoemde voordeelen. Voor het in kaart brengen der kuststreken en riffen, die op groote hoogte bijna altijd door verkleuring kenbaar zijn, is het eene uitgezochte methode.

Het loodingswerk kan natuurlijk niet uit blijven en hierbij zal men het oog 1790 voornamelijk hebben op verkenning en het bepalen van riffen. M.i. zou een ballon captif het aangewezen middel zijn bij hydrographische opnemingen. Op deze wijze zal men geen enkel rif overslaan, wat uit den aard der zaak bij de tegenwoordige manier verwerken wel eens een enkele maal voorkomt.

1795 Verder is het de vraag of het in tropische landen uitvoerbaar is en wel met het oog op klimatologische verhoudingen. Dan is nog maar een betrekkelijk klein deel van 't jaar daarvoor geschikt en moet men dus de gunstige momenten weten te kiezen. Meer en meer echter beginnen de regeeringen deze methode naar de juiste waarde te schatten. Nederland komt helaas, voor zooverre ik weet, niet op die lijst van mogendheden voor. D.

1800

Nederland en de Oorlog.

Een onverdacht getuigenis.

Onder den titel: "Hebben wij nog een volkenrecht?" (Preussische Jahrbücher, December '14, blz. 472), wijst Ernst Zitelmann, hoogleeraar, naar ik meen te Bonn, op sommige

1805 betwiste volkenrechtelijke vraagstukken. Als voorbeeld daarvan zegt hij woordelijk het volgende:

"Zoo heeft Holland de manschappen der
 "gezonken drie Engelsche kruisers, die,
 "door voorbijvarende stoomschepen gered
 1810 "en naar Holland gebracht waren gewor-
 "den, niet gevangen gehouden, maar naar
 "Engeland laten terugkeeren. Holland
 "heeft hier de Haagsche Conventie anders
 "uitgelegd, dan ons juist toeschijnt – in
 1815 "het voorbijgaan zij gezegd, dat ook ik de
 "Hollandsche opvatting niet voor juist
 "houd – maar de Nederlandsche regeering
 "heeft al te vaak getoond, dat zij de vol-
 "kenrechtelijke plichten van den neutralen
 1820 "staat willens is nauwgezet na te leven,
 "dan dat haar goede trouw, ook in de verte,
 "betwijfeld zou kunnen worden. Er is een-
 "voudig sprake van een verschillende op-
 "vatting van het bestaande Tractaten-
 1825 "recht." (blz 486).

Op het hier besproken punt, zijn wij door sommige buitenlandsche oordeelvellingen niet verwend. Met des te grooter erkentelijkheid hebben wij te aanvaarden eene terechtwijzing van eene bij uitstek bevoegde zijde.
 A'dam, 22 Dec. '14. J. A. LEVY.

1830 **De Nederlandsche post en de Engelsche censor.**
 Wij lezen in de *N. Ct.*:

Men herinnert zich misschien dat de *Frankf. Ztg.* in een stukje over Sir Francis Oppenheimer onlangs beweerde (zie ons Ochtendblad van 15 December) bekend te zijn met
 1835 gevallen dat *Hollandsche brieven door een Engelschen censor geopend waren*. Wij wezen toen op het hoogst onwaarschijnlijke van zoo iets en verzochten de *Frankf. Ztg.* haar bewering door preciseering van de haar bekende gevallen waar te maken.

In antwoord ontvangen wij thans het (geïllustreerde) 3tes Morgenblatt van genoemde
 1840 courant van 18 December, bevattende de foto van een blijkens het poststempel op 11 October j.l. uit *Amsterdam* verzonden brief, geadresseerd als volgt:
 Frau Helene Colzman. Zeppelin Werke Friedrichshafen Bodensee.

Op het couvert zijn drie, door de post afgestempelde Nederlandsche postzegel van 5
 cts. geplakt. De brief is dus in handen van onze post geweest en vermoedelijk door
 haar verzonden. En nu staat aan de adreszijde met een stempeltje dwars afgedrukt:
 1845 Undeliverable. – L.P.S. (= Letter Post Service) en aan de achterzijde, die overigens niets bevat dan de woonplaats van afzender: Oranje-Nassaulaan 47, is volgens de foto van de *Frankf. Ztg.* de bekende reep opgeplakt met het Engelsche wapentje en ...
Opened by censor!

Wij kunnen ons volkomen begrijpen, dat dit wonderlijke voorval den argwaan van het
 1850 Duitsche blad heeft opgewekt, te meer als men bedenkt dat op het adres de aanduiding *Zeppelin Werke* voorkomt. De Duitsche verklaring van het geval zou dan – naar wij uit een door ons ontvangen schrijven afleiden – deze zijn, dat door middel van een omgekochten Nederlandschen postbeambte "verdachte" brieven uit onze postverzendingen gesorteerd en in Engelsche handen gesteld zouden worden. In dat geval zou het echter
 1855 onbegrijpelijker zijn hoe een aldus behandelde brief ten slotte (zij het ook zooals de *Frkf.* mededeelt, na een maand) toch aan zijn adres te Friedrichshafen zou zijn terecht gekomen. Immers, in het veronderstelde geval zou men hier of in Engeland, toch niet zoo dwaas geweest zijn om een aldus behandelde brief, hoe onschadelijk de inhoud ook ware, na opening door te zenden, nog wel met een opgeplakt reepje dat die
 1860 behandeling verried!

Onze briefschrijver veronderstelt dan ook dat de brief ten slotte *irrtümlich* aan zijn adres doorgezonden is.

Waarschijnlijker lijkt ons een andere hypothese n.l. dat de brief bij vergissing bij
 1865 de mail naar Engeland geraakt is en daar aangekomen door den censor geopend is. Het is dan zeer ongelukkig dat dit juist met een brief moest gebeuren die de woorden *Zeppelin Werke* op zijn adres bevat.

Dat een dergelijk geval zich bij de Deensche post heeft voorgedaan, bewijst op
 zichzelf niets. Een Weensch professor schrijft aan de *Frkf Ztg.* dat hij den 22sten
 1870 October te Weenen een op 4 September te Kopenhagen door de Deensche post afgestempelden brief ontving welke geheel dezelfde behandeling had ondergaan als wij

hierboven beschreven.

Ook die brief kan echter bij vergissing tusschen de postzending naar Engeland geraakt zijn; zoiets is niet zeldzaam en in normale tijden valt er de aandacht niet op.

1875 Met de *Frankf. Ztg.* zijn wij het echter eens dat "Aufklärung dringend erwünscht" is. Wij hebben den directeur-generaal der posterijen daarom met een en ander in kennis gesteld en deze beloofde een ernstig onderzoek, welks uitkomst zou worden bekendgemaakt.

De "Köln. Ztg.", hetzelfde geval besprekende, zegt:

1880 "Men kan niet goed aannemen, dat de Nederlandsche Staat, die zich neutraal verklaard heeft, deze neutraliteit zoo zou opvatten, dat zou worden toegelaten dat de post onder bewaking van Engeland — dus van een der oorlogvoerenden — zou worden gesteld. Dat zou een begunstiging van een der oorlogvoerenden zijn, en een begunstiging van

1885 zijn oorlogsmaatregelen op kosten van een der andere oorlogvoerenden. Men herinnert zich de "verontrusting" in enkele landen, toen, vóór het uitbreken van den oorlog, Oostenrijk-Hongarije eischte, dat aan het onderzoek van de misdaad te Serajewo Oostenrijksche ambtenaren in Servië zouden deelnemen. Zou thans een Engelsche controleerende ambtenaar op Nederlandsch gebied daar de post bewaken, dan zou dit bij het onderscheid in beschaving tusschen Nederland en Servië, nog veel meer

1890 "verontrusting" moeten wekken.

"Wij zijn derhalve geneigd aan te nemen, dat hier een eigenaardig toeval in het spel is. Dit toeval moet echter dringend worden opgehelderd, omdat daarvan opmerkelijk veel brieven het offer zijn geworden. Wij twijfelen er niet aan, of men zal ook in Nederland de noodzakelijkheid van zulk een opheldering erkennen, en, daarmede zoo spoedig mogelijk rekening houden."

1895

Uitvoer van blik naar Nederland.

LONDEN, 23 Dec. (Reuter.) Officieus wordt gemeld uit Swanseau, dat gisteren nieuwe vergunningen werden verleend in Zuid-Wales voor het uitvoeren van blik naar

1900 Nederland. Achttien vergunningen werden verleend voor Nederland, drie voor Zweden en een voor Denemarken.

De arbeid van het Boter- en Kaas-bureau.

De directeur van het Rijks-Centraal Bureau voor den uitvoer van boter en kaas, de heer dr. A. G. Breen, heeft in een persgesprek iets medegedeeld over de werkwijze van

1905 genoemd Bureau en de resultaten, door den arbeid er van verkregen.

De consenten voor den uitvoer van boter werden, naar de heer Breen verklaarde, verstrekt aan die zuivelfabrieken, welke aangesloten zijn bij de botercontrôlestations en aan margarinefabrieken waarvoor de bereiding der natuurboter

1910 in aparte lokalen onder toezicht der Rijkszuivelinspectie geschiedt.

Het Bureau voor de boter stelt iedere week het percentage vast, waarvoor consenten van uitvoer werden verleend. Deze week is het, zooals men vermeld heeft, 50%, d. w. z. van de hoeveelheid, die de vorige week is geproduceerd. Er moet voorts 40% voor

1915 binnenlandsch verbruik blijven. Indien de fabrieken deze hoeveelheid zelf niet geplaatst krijgen, moeten zij van het niet-geplaatste opgave doen aan het Centraal-

Bureau, hetwelk dan voor de plaatsing zooveel mogelijk zorgt. In groote steden voornamelijk en ook wel in kleinere plaatsen was tot voor de afgelopen week gebrek

1920 aan boter. De omstandigheid dat in den aanvang 30% van de boter voor binnenlandsch en 70% voor buitenlandsch gebruik was aangewezen zal hieraan niet vreemd geweest zijn,

alsmede de afnemende boterproductie in dezen tijd van het jaar. Indien nu winkeliers bij het Bureau kwamen klagen, dat zij tegen den door den Minister vastgestelden maximum-prijs geen boter konden krijgen, werd hun het verlangde verstrekt door het

1925 Bureau, dat wist, welke fabrieken haar boter voor het binnenland niet konden geplaatst krijgen. Intusschen is, nu het percentage is veranderd, het botergebrek, waar dat bestond, vrijwel verdwenen.

De heer Breen merkte voorts op, dat op de botermarkten als te Delft en Leiden somtijds hogere prijzen worden betaald dan de maximumprijs ten gevolge van den boternood. Deze koopers konden in verband met den wettelijken detail-maximumprijs geen of weinig winst maken.

1930 De overige 10% wordt, gelijk gemeld, voor speling van overtollige consenten gebruikt.

Wanneer de fabrieken meer vragen dan den vastgestelden prijs, heeft het bureau het recht, de uitvoercertificaten in te trekken. Dit is een enkele maal gebeurd en heeft blijkbaar een goeden invloed op de houding der fabrieken geoeft.

1935 Thans wat het kaasbureau aangaat. Zij, die zich hebben opgegeven als exporteur en

contractueel tegenover den Staat der Nederlanden verplichtingen op zich hebben genomen, moeten 20% van hun totalen voorraad voor binnenlandsche consumptie

1940 beschikbaar houden. Wanneer winkeliers enz. bij het Bureau komen, die geen kaas kunnen krijgen, worden zij van de 20% geholpen. Weigert een exporteur de kaas te leveren, dan worden ook in dit geval de uitvoer-contracten ingetrokken. Tevens verbinden de exporteurs zich, voor elke K.G. kaas, die zij ter beschikking van het Bureau houden, 10 cents bij de Nederlandsche Bank te storten, ten name van het Bureau. Bij weigering van levering vervalt dit bedrag aan den Staat dor Nederlanden. Deze bepaling bestaat niet voor de Nederlandsche Vereeniging van Kaashandelaren, die 1945 onderling een contract met haar exporteerende leden heeft gesloten. De leden controleeren elkaar, maar storten geen cautie. Dit is ook het geval met de Vereeniging van Zuivelfabrikanten. Indien een lid zou fraudeeren, zou het Bureau de geheele Vereeniging kunnen royeeren. Elke maand worden de kaasprijzen vastgesteld naar verhouding van denzelfden tijd in vorige jaren. Dit om te vermijden, dat de 1950 prijzen abnormaal hoog worden, gelijk ze in het buitenland een poos geweest zijn. Ten slotte diene de vermelding, dat de consenten op naam staan en niet aan een ander overdraagbaar zijn, terwijl de boter-contracten verhandelbaar zijn, natuurlijk met dien verstande, dat zij slechts voor de er op aangegeven hoeveelheid geldig zijn.

Buikgordels.

1955 De inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht brengt ter kennis van veldleger, dat de zuinigheid, die aanvankelijk betracht is bij de aanvraag om buikbanden, niet meer behoeft te worden toegepast, omdat er in het Centraal-Magazijn te Amsterdam weder 34000 stuks beschikbaar zijn.

1960 **Belgische studenten.**

De Rector Magnificus der Rijks-Universiteit te Utrecht prof. dr. H. Snellen Jr., heeft naar aanleiding van de mededeeling van den Minister van Oorlog, dat de 1965 geïnterneerde Belgische studenten bijeengebracht zullen worden, en dat hun in Amersfoort gelegenheid gegeven zal worden tot studie en tot het ontvangen van onderwijs, ingevolge het verzoek van de Utrechtsche Studentenaafdeeling van het Algemeen Nederlandsch Verbond, den Minister de medewerking van hoogleraren der Utrechtsche Universiteit tot het geven van onderwijs aan deze studenten aangeboden. Naar aanleiding van een telegram uit Utrecht in het dagblad "De Tijd" van 18 Dec. 1970 l.l., dat ook in andere bladen werd overgenomen wordt opgemerkt, dat de beweging, om de Belgische studenten kosteloos tot de universiteit toe te laten is uitgegaan van de Utrechtsche Studentenaafdeeling van het Algemeen Nederlandsch Verbond, dat door de welwillende en krachtige medewerking van curatoren, rector-magnificus en hoogleraren der universiteit heeft verkregen, dat deze studenten reeds voorloopig de lessen mogen volgen in afwachting van de beslissing van den Minister van Binnenlandsche Zaken op 1975 hunne te dezer zake tot den minister gerichte en door het Algemeen Verbond ondersteunde verzoekschriften. Volgens eene mededeeling van het departement van Binnenlandsche Zaken is eene gunstige beschikking van den minister binnenkort te verwachten.

1980 **Burgemeesters in Limburg.**

Het is – aldus schrijft men aan *De Tijd* – ongetwijfeld niet aan de algemeene aandacht ontsnapt, dat in de laatste dagen aan tal van Limburgsche burgemeesters op hun 1985 verzoek eervol ontslag is verleend uit hun betrekking, die ze meestal met groote eere en verdiensten gedurende zeer vele jaren hebben vervuld. Waaraan die ontslag-neming in massa is toe te schrijven? Wij meenen niet ver van de waarheid te zijn, indien we als oorzaak opgeven, de enorme toeneming van werkzaamheden, die op des burgemeesters schouders werden gelegd. En sinds begin Augustus is de papierenstroom uit Den Haag nog zóó toegenomen, en hebben de burgemeesters hun werkkring zóó zien uitbreiden, dat velen onder den centenaarsdruk bezweken zijn, en, om niet geheel en al fysiek er 1990 onder te gaan, hun ontslag hebben genomen omdat zij met den besten wil van de wereld niet meer opgewassen zijn tegen de reuzentaak, die van hen gevorderd wordt, en waarvoor zij bovendien slechts een schijntje traktement genieten.

BEURS EN NIJVERHEID.

1995 **Discontoverlaging in Duitschland.**

BERLIJN, 23 Dec. (W. B.) De Deutsche Rijksbank heeft heden haar disconto met een vol percent verlaagd, n.l. van 6 tot 5%. De beleeningsrente werd van 7 tot 6% teruggebracht.

2000 **Londensche Beurs.**

De storting van £25 miljoen op de Engelsche oorlogsleening heeft geenerlei invloed op de Londensche geldmarkt geoeffend, vooral doordien de regeering anderszijds groote

Naspeuringen van Paul Theelen: 23 december 1914

- uitbetalingen heeft gedaan. Call money bleef à 1 1/4-1½% aangeboden, geld voor een week à 1 3/4 en tot na de jaarswisseling à 2 1/4%.
- 2005 De oorlogssleening blijft op 3/16% disagio. De 4% Egyptische leening is verder van 83½ tot 85 gestegen. Standard Bank of South Africa van 9 3/4 tot 10. Cement Ordinary tot 4 1/4, Forestall Land tot 28 sh., de Prefs. tot 23 sh. Koninklijke Petroleum zijn tot £ 38½ opgekomen, Rio Tinto tot 59, dat is £5 of 100% boven des koers van 30 Juli, doch £3 beneden dien van 27 Juli. Gisteren was de stemming voor deze aandelen echter
- 2010 zwakker, op geruchten omtrent een te wachten zijnde staking. De Beers zijn tot £10 1/4 verbeterd, hoewel het jaarverslag een belangrijk lagere winst aantoonde. Het Londensche beursbestuur heeft de contango-rente en de rente op voorschotten tegen onderpand voor den medio-Januari account voor bepaald aangewezen fondsen op 6% bepaald, en voor de overige officieel genoteerde waarden op 6½%. Voor voorschotten
- 2015 waarop niet het dezer dagen voorgeschreven surplus is gestort, werd de rente vastgesteld op respectievelijk, 7 en 7½%. Voor niet officieel genoteerde fondsen is de rentevergoeding respectievelijk 7½ en 9%. Deze regeling lokt critiek uit, met het oog op de tegenwoordige lage geldkoersen op de open markt. Het Londensche beursbestuur heeft bepaald, dat Amerikaansche aandelen, die ten name
- 2020 staan van de onderdanen van een vijandelijk land, niet meer leverbaar zijn.

De New-Yorksche Beurs.

- Omtrent het verloop, dat de New-Yorksche beurs gisteren heeft gehad, wordt het volgende gemeld:
- 2025 De zaken waren tamelijk levendig, doch onregelmatig, en beperkten zich meestal tot de beroepshandelaren. Lehigh Valleys waren vast. In den loop van den ochtend liepen de koersen terug ten gevolge van realisaties, doch daarna herstelde de markt zich, gesteund door de vaste stemming voor Central Leathers, ten gevolge van de dividendverhooging.
- 2030 Bethlehem steeds waren vast op aankopen naar het heette van insiders. In den namiddag word de markt lusteloos en aarzelend in verband niet de naderende feestdagen en de koersen zakten iets in, vooral voor aandelen met een buitenlandsche markt. Steeds waren flauw, daar men een ongunstigen kwartaalstaat verwachtte, en Amalgamateds hadden te lijden door de daling van den koperprijs tot 13 1/4 Amer.
- 2035 cents per lb. Het slot was zwak. Obligatiën prijshoudend. Omzet \$1,615.000.
- 2040 De Ohio Public Service Commission heeft de samensmelting van de Lake Shore en de New-York Central goedgekeurd.
- Het aantal oude Rock Island aandelen dat nu bij het comité is gedeponneerd, bedraagt \$71.353,000.
- 2045 De Virginia Carolina, Chemical Co. heeft het dividend op de preferente aandelen gepasseerd.
- De Anaconda Mining Company heeft een kwartaalsdividend van 25 Amer. cents per aandeel aangekondigd.

- 2050
- ### Cuban-American Sugar Company.
- Uit het verslag dezer maatschappij voor het 30 September geëindigde boekjaar zijn de volgende cijfers te vermelden: Totale productie ruwe suiker 264.745 ton (v. j. 218.127 ton), geraffineerde suiker 147.448.185 lbs. (v. j. 130.804.580 lbs.), netto opbrengst \$4,446,711 (v. j. \$2,041,109). Hiervan gaan af: Afschrijving op fabrieken \$764,015 (v. j. \$707,172), rente op obligatiën, andere rente en afschrijving op disagio bij de uitgifte van obligatiën \$976.973 (v. j. \$977,049) latende een winst voor het jaar van \$2,705,723 (v. j. \$356,887).
- 2055 De maatschappij heeft in het jaar weinig voordeel gehad van de hoogere suikerprijzen, daar haar product grootendeels verkocht was voor de rijzing van den prijs, ten
- 2060 gevolge van het uitbreken van den oorlog, intrad.

- 4% Orel-Vitebsk.
- 2065 Door de tegenwoordige tijdsomstandigheden heeft van een gedeelte der 4% Orel-Vitebsk spoorweg-obligatiën de vernieuwing der couponbladen vertraging ondervonden. Naar wij vernemen is het betaalkantoor alhier gemachtigd de vervallen rente dier obligatiën te voldoen tegen afstempling der quitanties, die indertijd tegen de ingeleverde talons zijn afgegeven.

2070 Bij verdere inlevering van talons moeten thans ook de van Nederlandsch zegel
voorzien mantels vertoond worden.

Amerikaansche coupons.

2075 Volgens door de heeren Adolph Boissevain en Co. ontvangen telegraphisch bericht,
zullen de coupons per 1 Januari a.s. der: 4% Denver en Rio Grande RR. 1e Gecons. Hyp.
Obl. 4½% Denver en Rio Grande RR. 1e Gecons. Hyp. Obl. 4% Erie R.R. General Lien Obl.
te hunnen kantore betaalbaar worden gesteld.
De betalingskoers zal t. z. t. worden geannonceerd.

Het Fransche moratorium.

2080 Overeenkomstig de bepalingen van het Fransche moratorium moesten de Fransche
bankinstellingen in November 40% der deposito's ter beschikking der inleggers stellen
en in December nogmaals 10%. De rest blijft voorloopig nog geblokkeerd. Verschillende
2085 bankinstellingen moeten echter thans, naar uit Parijs gemeld wordt, hebben
medegedeeld dat zij binnen niet te langen tijd hun cliënten in staat zullen stellen
weder naar believen over hun tegoed te beschikken. Dit wijst dus op een verbetering
van den financieelen toestand.

Fransche Staatsleeningen.

2090 Krachtens een decreet, van het Fransche ministerie behoeft de op 31 December
verschuldigde storting op de 3½% Fransche leening eerst 31 Januari te worden
bewerkstelligd.
De Fransche Bank heeft haar rentevoet voor voorschotten op deze leening tot nader
order op 6% vastgesteld.

2095 **4% Collateral Trust Bonds der Chicago Rock Island Railroad Company per 2002.**

De Vereeniging ter behartiging van de belangen der 4% Collateral Trust Bonds der
Chicago Rock Island Railroad Compnay per 2002 deelt ons mede, dat de verkoop van het
2100 onderpand gisteren heeft plaats gehad. Het gezamenlijke onderpand is door het
Wallace-comité ingekocht, nadat overeenstemming met de oppositie van Amster was
verkregen, tot 10%. Het Hof heeft tevens gelast dat houders Aan obligatiën die niet
toegetreden zijn, alsnog hun evenredig aandeel in het onderpand kunnen in ontvangst
nemen tegen betaling van dezelfde kosten die het comité aan de ingeleverde obligatiën
in rekening brengt.

2105 **De Oostenrijksche Oorlogsleening.**

De stortingen op de Oostenrijksche oorlogsleening bedragen thans kr. 800 millioen.

Het Rijnsch-Westfaalsche Steenkolen-syndikaat.

2110 De verlenging van het Duitsche kolensyndikaat schijnt nu toch gevaar te zullen
loopen, nadat verleden week een overeenstemming tusschen de deelnemers verzekerd werd
geacht. Een der leden, de Victoria-mijn, heeft namelijk geweigerd zich te verbinden
om voorshands geen verkoopen voor eigen rekening af te sluiten. Enkele andere namen
de verplichting wel op zich, maar maakten een uitzondering voor vroeger verleende
2115 opties. Alles te zamen vertegenwoordigt dit, voor zoover thans valt na te gaan, circa
1 millioen ton. Aan de andere syndikaats-leden is thans verzocht vóór 30 dezer mede
te deelen of zij, ondanks dit feit dat geen volkomen overeenstemming is bereikt,
hunnerzijds hunne toezeggingen handhaven om het syndikaat voprloopig gende nadere
2120 onderhandelingen. Men acht bet niet uitgesloten dat nu ook anderen zich zullen
terugtrekken, in welk geval het syndikaat vermoedelijk ontbonden zou moeten worden.

Uit Duitschland.

2125 Volgens De "Frf. Ztg." zal de Pruisische regeering op 24 dezer een krediet van eenige
honderden millioenen Mark moeten opnemen. De Seehandlung zal het geld door het
beleenen van schatkistbiljetten bij de Darlehen-kasse verschaffen.

Grieksche Nationale Bank.

2130 Tusschen de Grieksche regeeringen de Grieksche Nationale Bank is een nieuwe
overeenkomst gesloten in zake het recht tot uitgifte van biljetten. Volgens die
overeenkomst wordt het octrooi der Bank tot 1930 verlengd en haar het recht tot
uitgifte van fr. 80 millioen nieuwe bankbiljetten toegekend.

Eene Italiaansche Beleeningskas.

Een koninklijk decreet bevat de bepalingen voor de oprichting van een voorschotbank
voor industrieele waarden onder leiding van een consortium der biljettenbanken en

Naspeuringen van Paul Theelen: 23 december 1914

2135 groote spaarbanken. Het aandeelenkapitaal zou Lire 25 millioen bedragen. Een ander decreet machtigt de Kamers van Koophandel en de provinciale en gemeentebesturen tot de oprichting van in- en verkoopkantoren voor graan en meel.

Uit de Vereenigde Staten.

2140 In ons ochtendblad staat als koers Van Central Leathers vermeld 43 7/8, overeenkomstig den door Reuter opgegeven koers. Aan andere zijde wordt echter een noteering van 37-37 3/8% geseind, wat beter overeenkomt met den vorigen prijs. Welke der twee opgaven de juiste, is valt nochtans op het oogenblik niet na te gaan. Vermoedelijk is de Reutermelding echter juist, daar tevens bericht werd dat de

2145 stemming voor de aandeelen zeer vast was, in verband met een verhooging van het dividend op de gewone aandeelen van 2 tot 3%.